

iske befolkning, der ikke ønsker disse ting, der ikke ønsker hormonbøffer, der ikke ønsker gensplejsning.

Vi må så konstatere, at Enhedslistens indsats på det her område ikke mindst kommer til at ligge uden for dette hus i en lang periode fremover, ude i brugsforeningerne, i samarbejde med grønne organisationer, med fagforeninger, med ulandene osv., og at det kommer til at vare et stykke tid, før det vil vinde frem i dette hus. Det kan vi konstatere på baggrund af debatten.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Først til hr. Jørn Jespersen, der rejste nogle emner, som jeg syntes var væsentlige, nemlig om man kunne forestille sig en analysekapacitet for så vidt angår bæredygtighed, om kompensation til lande for tab i forbindelse med ændrede fødevarepriser, spørgsmål om TRIPS.

Jeg vil om disse emner indskrænke mig til på dette tidspunkt at sige, at jeg synes, det er interessante overskrifter. Det er ikke noget, der egner sig til en stillingtagen her og nu, men det er emner, som jeg lover vil indgå i de videre overvejelser, og vi får jo gode muligheder for at vende tilbage til indholdet af dette. Jeg tilsiger, skal vi sige, konstruktiv medvirken til at få belyst disse ideer fra hr. Jørn Jespersens side.

Hr. Keld Albrechtsen havde jo en lidt særegen måde at opfatte isolering på. Den mindede mig lidt om, hvad man sagde i gamle dage i London. Når der var tåge over Kanalen, så sagde man: Europa er nu isoleret fra England. Det var sådan lidt den logik, hr. Keld Albrechtsen anvendte. Det var jo os andre, alle andre end hr. Keld Albrechtsen, der var isoleret fra, hvad der foregik ude i verden. Men det er nu mere sådan et lille historisk tilbageblik.

Så lagde jeg mærke til en pudsighed tidligere på dagen. Hr. Keld Albrechtsen vendte sig ligesom imod at blive kaldt protektionist, og det vil jeg så skænke ham, det vil jeg ikke gøre mere ud af. Men hvad kalder man så egentlig én, som ved alle lejligheder, hvor muligheden gives, stemmer imod frihandel, for frihandelsmodstander det er hr. Keld Albrechtsen? Er han ikke protektionist, så er han i hvert fald modstander af frihandel.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 81 af Jørn Jespersen (SF), Claus Larsen-Jensen (S), Charlotte Antonsen (V), Lene Espersen (KF), Kristian Thulesen Dahl (DF), Susanne Clemensen (CD), Elisabeth Arnold (RV), Tom Behnke (FP) og Jann Sjursen (FP) (se foran) vedtoges med 94 stemmer (S, V, KF, SF, DF, CD, RV, FP og KRF) mod 3 (EL).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 82 af Keld Albrechtsen (EL).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

18) Forespørgsel nr. F 46:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan ministeren – på baggrund af resultatet af NATO-topmødet den 23.-25. april 1999 – oplyse om den danske regerings holdning til planerne om sikkerheds- og forsvarspolitiske beslutninger på EU-topmødet i Köln i juni?«
Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Søndergaard (EL).

(Forespørgslen anmeldt 24/3 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 7/4 99).

Begrundelse

Keld Albrechtsen (EL):

Med beslutningerne på NATO-topmødet forleden i Washington er der nu lagt op til en militarisering af EU. Der blev taget endnu et skridt i retning af Europahæren med den beslutning, som man traf i Washington, nemlig at man åbner for, at der kan foretages, hvad der betegnes som EU-ledede militære operationer.

Samtidig har den tyske regering nu meget åbenlyst lagt planer frem om, at man nu på det kommende topmøde de første dage i juni skal gå i gang med at lægge en plan for et EU-militært forsvar allerede ved indgangen til det nye årtusind.

Det tyske EU-formandskab ønsker en stram tidsplan for denne udvikling frem mod en militær union, og der lægges ikke skjul på, at hensigten er, at EU kan få sin egen militære kapa-

citert, altså at der direkte kan stilles militære styrker til rådighed for EU.

I den situation har vi oplevet, at der fifles med de danske undtagelser. På trods af at vi har en undtagelse, der meget klart siger, at Danmark ikke deltager i forberedelsen og gennemførelsen af EU-beslutninger på det her område, har statsministeren så sent som i onsdags og udenrigsministeren også i forskellige udtalelser lagt op til, at Danmark ikke desto mindre alligevel vil kunne deltage i EU-besluttede og endog i EU-ledede militære aktioner. Det lå i hvert fald i de udtalelser, statsministeren kom med i spørgetiden i onsdags.

Det er efter min mening en omgåelse af den danske undtagelse, et klart eksempel på filfleri. Derfor har vi ønsket den her debat, for der tiltrænges i allerhøjeste grad en offentlig debat, inden man begynder at træffe disse meget vidtgående beslutninger. Det er en situation, som må ud til en folkelig debat. Det er en situation, som kan få helt afgørende konsekvenser for Europas og for Danmarks fremtid, og derfor håber jeg, at vi nu vil få en redegørelse fra udenrigsministeren, som kan danne baggrund for en god og grundig debat om disse meget, meget tunge spørgsmål.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg er enig med forespørgerne i, at det er en vigtig debat, og jeg hilser velkommen, at vi her i Folketinget på nuværende tidspunkt får en mulighed for at gennemføre denne debat, for den udvikler sig.

Vi befinder os nu i en periode mellem NATO's topmøde 23.-25. april 1999 og det kommende møde i Det Europæiske Råd i Köln den 3.-4. juni 1999. Vi har allerede haft en god debat i Folketinget om sagen den 20. januar 1999, og jeg er som sagt glad for endnu en gang at have mulighed for at drøfte dette vigtige spørgsmål her i Folketinget.

Jeg synes, udviklingen på Balkan har vist, at debatten om europæisk krisestyring er vigtig. Det var bl.a. under indtryk af krisen i Kosovo, at premierminister Tony Blair tog sit initiativ sidste efterår.

Vi har i krisestyring en bred vifte af instrumenter til vores rådighed spændende fra den politiske dialog, økonomiske instrumenter og til militære indsatser. Opgaven består i at få disse

forskellige instrumenter til at spille bedre sammen og udnytte dem bedst muligt, og det bliver et af de centrale spørgsmål, som topmødet i Köln 3.-4. juni skal diskutere og tage stilling til.

Her vil man især se på en styrkelse af forholdet mellem EU og NATO.

I sidste ende drejer den diskussion sig om, hvorledes europæere ved hjælp af NATO-aktiver kan gennemføre udenrigs- og sikkerhedspolitiske beslutninger, som bliver taget i EU. Det drejer sig om at løse konkrete problemer, som vi jo udmærket kender, f.eks. minerydning og krisestyringsopgaver.

NATO-topmødet den 23.-25. april traf en række beslutninger, der lægger grunden til den videre behandling af sagen. Topmødet bekræftede frem for alt, at NATO også i fremtiden vil være Europas forsvarsorganisation. Det rökkes der ikke ved.

Der bliver ingen Europahær, der bliver en styrket europæisk søjle i NATO, og det ønsker jeg da også med det samme at gøre klart over for forespørgeren, som forudsagde, at vi nu stod over for dannelsen af en Europahær. Tværtimod. Det drejer sig ikke om at opbygge et europæisk territorialforsvar, det drejer sig om at opbygge, som jeg sagde det lige fra starten, en europæisk kapacitet, når der er kriser i det europæiske område.

Der bliver som sagt ingen Europahær, men en styrket europæisk søjle i NATO, og det er helt i overensstemmelse med det forslag, som Folketinget vedtog efter debatten den 20. januar. Set fra et dansk synspunkt er det et tilfredsstillende og udmærket udfald af topmødet.

De europæiske NATO-lande, der ikke er medlemmer af EU, må naturligvis tilgodeses i denne her forbindelse. Også Canada har ytret interesse for at deltage i europæisk ledede operationer, og det noterede NATO-topmødet sig.

NATO-topmødets beslutninger er klare på dette punkt. Også her vil jeg sige, at i lyset af Folketingets vedtagelse efter debatten den 20. januar er dette et godt resultat ud fra et dansk synspunkt.

En bedre balance i NATO-samarbejdet vil være til fordel for både Europa og USA. Det vil være en naturlig konsekvens af, at NATO bliver stadig mere europæisk med de nye medlemmer, Polen, Ungarn, Tjekkiet, og med udsigten til endnu flere nye europæiske medlemmer i fremtiden, herunder også de baltiske lande.

Topmødets beslutninger indebærer, at europæiske operationer kun kommer på tale, hvis

NATO som helhed ikke påtager sig opgaven. Altså europæiske operationer kommer kun på tale, hvis NATO som helhed ikke påtager sig opgaven. I praksis vil de europæiske lande i sådanne situationer skulle trække på de fælles ressourcer, som NATO råder over.

Anvendelse af NATO-aktiver i europæiske operationer vil endvidere i disse tilfælde kræve en samlet stillingtagen i NATO, hvilket bekræfter NATO's – skal vi sige – overordnede rolle som Europas forsvarsorganisation.

Hvilke muligheder vil EU så få i fremtiden i forhold til NATO? NATO-topmødet anerkendte, at der vil være situationer, hvor det er EU, som leder en krisestyring. Det kan ske med eller uden brug af fælles NATO-aktiver og NATO-kommandostruktur. Det stemmer godt overens med de tanker, der allerede har været fremme i den europæiske debat, men der er endnu langt fra klarhed over, hvordan dette i praksis skal ske.

Vi må tage et skridt ad gangen. En endelig afklaring vil vi ikke se før senere i processen. Efter Det Europæiske Råds møde i Köln den 3. og 4. juni vil sagen ifølge NATO-topmødets beslutning igen komme tilbage til NATO. Det bliver formentlig på udenrigsministermødet i december. Det er et udtryk for, at den europæiske sikkerheds- og forsvarsidentitet vil blive udviklet inden for en solid NATO-ramme, og det er helt nødvendigt.

Der er peget på, at EU må have mulighed for at tage stilling til de militære sider af krisestyring. Der er et ønske om at se på, hvordan EU kan komme til at råde over beslutningsmekanismer og organisatorisk støtte, der gør dette muligt.

I NATO-topmødets beslutning ligger der en antagelse om, at NATO i de enkelte tilfælde vil være parat til at stille aktiver til rådighed for EU, men det vil være forkert at tro, at der heri ligger en automatik, for det gør der ikke. Det er klart, at ingen af de to organisationer kan diktere den anden organisation noget. Derfor bruges udtrykket, at der ligger en antagelse om, at NATO i de enkelte tilfælde vil være klar til at stille aktiver til rådighed for EU. Det er den sprogbrug, man har samlet sig om.

Jeg tror, at man i praksis vil se en forståelse udkrystallisere sig mellem de to organisationer af, hvordan man bedst håndterer sager, der opstår. Det vil være naturligt, at EU's nye høje re-

præsentant og NATO's generalsekretær udvikler et tæt og løbende samarbejdsforhold. Det er vigtigt, at forholdet mellem de to organisationer bliver præget af gennemsigtighed.

Indsatsen i Kosovo er med til at understrege, at Europa også i fremtiden kan komme til at stå over for problemer, hvor anvendelsen af militære midler kan blive nødvendig. Det er ikke teori, det er realiteter, og jeg vil da godt føje til, sorgelige realiteter.

Danmark er fuldt ud medlem af NATO og deltager helt og fuldt i NATO's arbejde på lige fod med øvrige medlemmer. Inden for EU er det danske forbehold uændret, og forbeholdet er en politisk realitet, som det selvfølgelig er den danske regerings pligt at administrere. Det kan ikke være anderledes.

Jeg vil gerne slutte af med at understrege, at vi med tilfredshed kan konstatere, at der efter NATO-topmødet nu er et godt grundlag for en styrkelse af den Europæiske Sikkerheds- og Forsvars Identitet, ESDI, inden for NATO-rammen. Det er der behov for, og vi har fra dansk side arbejdet på at opnå et positivt resultat, der kan bygges videre på.

Vi er fra regeringens side fuldt opmærksom på, at hvad der end kommer ud af denne proces, som nu går videre i de kommende måneder, må det ikke svække vores position og vores indflydelse i NATO.

Efter NATO-topmødets beslutninger er der lagt op til en bredere styrkelse af den europæiske krisestyringskapacitet, der bygger på et stærkere og anderledes forhold mellem EU og NATO. Regeringen støtter en udvikling af samarbejdet mellem EU og NATO. Det har mange facetter. Regeringens udgangspunkt er her helt selvfølgeligt Amsterdamtraktaten og protokollen om Danmarks stilling.

Danmarks fortsatte engagement i de europæiske organisationer, EU, NATO, OSCE, giver os gode muligheder for at være med til at præge udviklingen på et område, hvor vi i forvejen spiller en betydelig rolle på det fredsbevarende og det humanitære område. Her vil der i fremtiden også være brug for en dansk indsats, og vi vil være klar til at yde den.

Første næstformand (Birte Weiss):
Ordføreren for forespørgerne, Hr. Keld Albrechtsen.

Forhandling

Keld Albrechtsen (EL):

Tak for besvarelsen.

Desværre må jeg sige, at besvarelsen i mange henseender er klar, forstået på den måde, at regeringens signal er, at Danmark deltager i udviklingen af et militært samarbejde i EU, at Danmark også deltager i eventuelle aktioner, selv om vi har en undtagelse, der klart og utvetydigt fastslår, at det må vi ikke deltage i.

Det fremstilles ofte, som statsministeren gjorde det i onsdags i spørgetiden, og som udenrigsministeren i hvert fald til dels også gjorde det her i besvarelsen i dag, som om dette her kun handler om minerydning og sådan andre humanitære opgaver. Det er ikke tilfældet, desværre, det her handler om den hårde militærpolitik, og det lagde Tysklands forsvarsminister, Scharping, overhovedet ikke skjul på, da han talte i forbindelse med Vestunionens møde, hvor han ifølge Berlingske Tidende simpelt hen ganske klart fastslog, at det, det handler om, er at opbygge en mere selvstændig militær rolle for EU frem for hele tiden at være afhængig af USA på områder som transport af militærstyrker og oprettelse af de hurtige og slagkraftige militære udrykningsstyrker, som skal sættes ind i kommende konflikter i EU's randområder.

Det er jo fra den tyske forsvarsministers side rene ord for pengene med hensyn til, hvad det handler om. Man vil have et system, hvor de enkelte EU-lande, f.eks. Tyskland og Danmark, stiller deres styrker direkte til rådighed for EU-aktioner, og det er også derfor, man fra bl.a. tysk side pressede på på Washington-topmødet for at få den formulering ind, som hedder »EU-ledede militære aktioner«, det, der blev godkendt i Washington.

Det betyder nu, at det tyske formandskab arbejder meget ihærdigt på her om få uger på Köln-topmødet at få vedtaget en køreplan for udarbejdelse af denne militære union, hvis hensigt er ganske klar, og hvis konsekvens jo også vil blive, at det, man tidligere kaldte Bangemannplanen, altså denne plan om en fælles europæisk rustningsindustri, et fælles marked for oprustning i Europa, som skal levere bl.a. disse transportfly og andre ting, som man vil udstyre sig med i EU for ikke at behøve amerikansk militær bistand, så også vil blive iværksat.

Hertil skal man jo føje til det dystre billede, der tegner sig for os, alle de mange udtalelser

om EU's eget forsvar og egen hær på længere sigt, som den kommende formand for Europa-Kommissionen, Romano Prodi, over for Parlamentet har svoret på, at han vil arbejde for.

Prodi foreslår, at forsvarsunionen opbygges efter samme skabelon, som ØMU'en i sin tid blev det, en trinvis faseopdelt fremgangsmåde frem mod selve Europahæren og bl.a. med indkaldelse af en EU-konference. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han støtter Prodis plan om afholdelse af en sådan konference.

Jeg vil også godt spørge ministeren, hvem der er den danske kandidat til nu at blive EU's udenrigsminister, den såkaldte hr. og fru FUSP, om vi skal have endnu en superunionist som Prodi med stærke militære ambitioner, eller man fra dansk side har andre kandidater af mindre militaristisk tilsnit. Det kunne være interessant at vide.

Efter Enhedslistens opfattelse er vi med den politik, der nu føres af regeringen, på vej ud i noget, som kan blive uhyre farligt, noget, som kan trække os med ud i farlige militære eventyrprojekter i det, Scharping kalder randområdet rundt om EU, Nordafrika, Mellemøsten, Østeuropa, Algeriet, eller hvor det kunne blive, at danske soldater vil blive sendt ud for at dø i krig.

Her er grund til at stoppe op og tænke sig om, og der er ikke mindst grund til at respektere det, danskerne har vedtaget ved folkeafstemningen, nemlig den danske undtagelse, som der nu helt åbenlyst fifles med. Derfor skal jeg fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget ønsker at undgå skabelsen af en Europahær og en militær union i EU, opfordrer Folketinget regeringen til

- at arbejde for, at FN og OSCE får bedre mulighed for at forebygge og løse konflikter,
- at sige nej til ethvert forslag, der peger i retning af EU-ledede militære aktioner, og afvise enhver form for dansk deltagelse heri,
- at sikre, at Danmark ikke deltager i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner inden for Unionen, som har indvirkning på forsvarsområdet,
- at sikre, at Danmark derfor ikke deltager i EU-besluttede NATO- eller WEU-militære aktioner og siger nej til NATO-planer om øremærkning af styrker til EU-formål samt

– at nedlægge veto imod enhver EU-beslutning om militære aktioner, der strider mod folkeretten eller gennemføres uden FN-mandat.« (Forslag til vedtagelse nr. V 83).

Første næstformand (Birte Weiss):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg har ikke set forslaget til vedtagelse, men hørt det oplæst herfra. Derfor skal jeg bede hr. Keld Albrechtsen om i hvert fald at bekræfte, om min forståelse er rigtig i forhold til forslaget til vedtagelse. Det er, at forslaget ikke på nogen måde tager stilling til Danmarks forhold til NATO, men alene tager stilling til Danmarks forhold til EU-operationer, EU-militær, inden for hvilket forum man end måtte finde på, at det skulle foregå.

Hvis det er tilfældet, vil Dansk Folkeparti undlade at fremsætte sit eget forslag under debatten, men til gengæld tilslutte sig det forslag, hr. Keld Albrechtsen har fremsat.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan bekræfte over for hr. Thulesen Dahl, at det er lige præcis sådan, det forholder sig. Man kan tage stilling til dette her forslag og være for NATO eller imod NATO. Det er ikke et forslag til vedtagelse, der berører debatten om NATO. Det er et forslag, som vedrører respekten for den danske undtagelse, det vil sige, som handler om Danmarks forhold til EU og til planerne om en militær union i EU. Det er også derfor, at den midterste pind i forslaget jo ganske enkelt er den danske undtagelse, som dermed fastslås, og hvor konsekvenserne gøres klare i de næste to pinde, således at der ikke kan ske noget fifleri.

Så jeg takker for hr. Thulesen Dahls tilkendegivelse.

Helle Degn (S):

Baggrunden for denne forespørgsel er to store udenrigspolitiske begivenheder, en, som er foregået, nemlig NATO-topmødet i Washington, og en, som kommer til at foregå i nær fremtid, nemlig EU-topmødet i Köln. Med de to begivenheder forstærkes efter vores opfattelse forbindelsen mellem NATO og EU.

Jeg vil gerne takke ministeren for hans besvarelse og også den fortsatte praksis med løbende at inddrage Nævnet og Europaudvalget i udviklingen af dette område.

I Socialdemokratiet mener vi, at Danmarks forbehold over for en Europahær har vist sin berettigelse. Hærenheden har aldrig rigtig taget fart, og gennem kommunikation fra NATO-jubilæet er en Europahærs berettigelse efter vores opfattelse endnu en gang manet i jorden.

Det står efterhånden klart, at NATO og EU er de centrale organisationer, når vi diskuterer europæisk sikkerhed. Den udvikling er vi i Socialdemokratiet overordentlig tilfredse med. For Socialdemokratiet har det været afgørende at fastholde NATO som kernen i dansk forsvar. Socialdemokratiet var modstander af de tanker, der var fremme i slutningen af 1980'erne om at gøre Vestunionen til en europæisk forsvarsorganisation på linje med og som alternativ til NATO, på samme måde som vi har været imod en Europahær, og det er vi fortsat.

De planer er nu på vej helt væk fra den sikkerhedspolitiske dagsorden. Det oplevede vi også på Nævnets studietur til Bonn, Paris og London. I stedet tegner konklusionerne fra NATO-topmødet billedet af et tættere samarbejde mellem EU og NATO, hvor de to organisationer bevarer deres selvstændighed, men hvor EU-samarbejdet i højere grad påtager sig ansvar for at optræde som den europæiske søjle i NATO.

Det er et spændende perspektiv, der er ved at udvikle sig, men det kræver, at EU-landene bliver bedre til at samordne deres udenrigspolitiske holdninger. Det har det knebet med indtil nu, det må vi erkende. Vi synes dog, at der er en positiv udvikling i gang. EU-landene har stået sammen under den militære intervention i Kosovo, og i flere andre udenrigspolitiske spørgsmål er det lykkedes at opnå større enighed end blot for nogle år siden, hvor udenrigspolitikken nærmest var en fiasko.

Amsterdamtraktaten vil gøre det lettere at få det udenrigs- og forsvarspolitiske samarbejde til at fungere. Det bliver lettere at træffe beslutninger om en krisestyring. Der nedsættes en fælles analyse- og planlægningsenhed, så beslutningerne kan træffes på et fælles grundlag. Vi tror, at den nye udvikling kan rummes i Amsterdamtraktaten. Det er ikke Traktatens ord, der indtil nu har hindret EU-landene i en fælles ageren på den udenrigs- og sikkerheds-

politiske scene. Det har været uenighed om, hvordan der skulle ageres.

Amsterdamtraktaten har været i kraft i mindre end 2 uger, og det er Socialdemokratiets opfattelse, at disse muligheder bør afprøves. Vi mener, det endnu er for tidligt at afgøre, om der allerede nu skulle være behov for at ændre Traktaten.

Hvordan berører det så Danmarks sikkerhedspolitiske stilling, og hvordan er vores indstilling til de beslutninger, Ministerrådet skal til at træffe i Köln?

Jeg tror, forespørgerne har det danske forsvarsforbehold i tankerne. Med hensyn til Danmarks stilling synes jeg, det er værd at understrege, at der ikke sikkerhedspolitisk er nogen elementer i denne her nyudvikling, der berører det danske forbehold på negativ vis, snarere tværtimod. Det danske forsvarsforbehold står uantastet og indskrevet i Amsterdamtraktatens protokol nr. 5.

Vi glæder os over, at den udvikling, der var baggrunden for det danske forbehold, nu er vendt. EU må udvikle løsninger, hvor skiftevis NATO- og EU-medlemslande kan gå sammen om opgaveløsninger.

Når det gælder Danmarks indstilling til de mere overordnede beslutninger, der skal træffes i Köln, følger Socialdemokratiet den linje, der blev lagt på Washingtonmødet. Vi siger klart nej til en integration af EU og Vestunionen. Det er der mindre behov for nu end nogen sinde før. Vi må være rede til at lade EU spille en mere fleksibel og konstruktiv rolle i forhold til løsningen af de såkaldte Petersberg-opgaver, og vi bør støtte op om udviklingen af et tættere samarbejde mellem EU, NATO og OSCE.

Jeg synes, det er værd at slutte af med et par ord om fremtidsperspektiverne.

I disse dage er hård sikkerhedspolitik selvfølgelig meget i fokus på grund af de frygtelige begivenheder i Kosovo. Men det er fortsat den bløde sikkerhedspolitik, økonomisk vækst, fremme af demokrati og menneskerettigheder, beskyttelse af mindretal, udviklingen af velfærdssamfund til gavn for alle befolkningsgrupper, der er kernen i at forebygge krige og konflikter. Det er her, den store satsning ligger i de kommende år, og hvor vi også ser OSCE som en god operatør.

Som deltager i den internationale arbejdsdeling ser vi naturligvis også FN som en vigtig operatør, hvilket også kommer til udtryk i

Kosovokonflikten. Målet for os er stadig det udelte Europa.

Det er ikke mindst omkring den bløde sikkerhedspolitik, EU har en vigtig rolle at spille i Europa. Også derfor synes Socialdemokratiet, det er vigtigt med et tættere samarbejde mellem EU, NATO og OSCE. Socialdemokratiet kan derfor ikke støtte det af Enhedslisten fremsatte forslag til vedtagelse.

På vegne af S, V, KF, CD og RV skal jeg derfor fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget henviser til vedtagelserne på NATO-topmødet den 24. april 1999, herunder ønsket om at skabe et udelt Europa.

Folketinget understreger behovet for et nært samarbejde med FN og OSCE.

Folketinget opfordrer regeringen til

- at støtte arbejdet med at udvikle alliancens europæiske søjle og udbygge Partnerskab for Fred,

- at arbejde for effektive gensidige konsultationer, samarbejde og gennemsigtighed mellem NATO og EU samt

- at arbejde for størst mulig deltagelse af europæiske NATO-allierede, der ikke er medlemmer af EU, og sikre deltagelse af alle EU-lande, der ikke er medlemmer af NATO, i europæisk ledede operationer med brug af NATO-aktiver.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 84).

Første næstformand (Birte Weiss):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det er vel knap så heldigt, at man er kommet til at lave en formulering, der indeholder et krav om, at Tyrkiet skal med i EU's militære aktioner. Det må skyldes en fejl. Det håber jeg man vil rette, så det skal ikke være afgørende i debatten. Men jeg vil blot sige, at der er et helt elementært spørgsmål, som fru Helle Degns forslag til vedtagelse jo simpelt hen ikke forholder sig til, og det er, om Socialdemokratiet er for eller imod den plan, som Scharping og Prodi har om, at man nu laver en køreplan frem mod en militær union i EU. Er det danske Socialde-

mokrati for eller imod? Vil man sige ja eller nej på topmødet i Köln til Scharping og Prodis planer?

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil gerne spørge fru Helle Degn, hvor det er, Socialdemokratiet og måske flertalspartierne i øvrigt finder, det er en fordel, at EU handler på egen hånd. Altså hele den her konstruktion går jo ud på, at man skal give EU mulighed for magtanvendelse, selv om USA ikke er deltager i den pågældende aktion. Hvor er det, det vil være en fordel efter fru Helle Degns opfattelse, at EU på den måde går enegang og alene kaster sig ud i en militær opgave? Er det i Vestsahara? Er det i Mellemøsten? Skal vi ned at løse palæstinenserens konflikt med israelerne? Hvor er det overhovedet, man kan pege på fordele ved, at EU handler alene? Er det ikke tværtimod sådan, at det netop er en fordel, når man skal finde fredsløsninger, der også er varige og blivende, at man har en større del af verdenssamfundet bag sig og dermed selvfølgelig også som et minimum har USA med i løsningen?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Svaret på hr. Keld Albrechtsens spørgsmål lå i mit indlæg i dag, hvor jeg netop gør rede for de beslutninger, der er truffet i Washington om den udviklingsplan, der her ligger, og som udenrigsministeren også klart har redegjort for i sit indlæg i dag. Der ligger svaret på de spørgsmål, som hr. Keld Albrechtsen stiller.

Til hr. Thulesen Dahl vil jeg sige, at Socialdemokratiet har som udgangspunkt, at vi gerne ser, at alle er med i de forskellige aktioner. Vi har dog, synes jeg, været udsat for her i de senere år nogle situationer, hvor vi som europæere måske ville have ageret og reageret før, og hvor vi har måttet sidde og vente på en bredere opbakning. Endelig har vi set, at vi har truffet beslutningerne, vi har leveret mandskabet, vi har fået de døde soldater hjem i sække, og andre har taget æren af at lede aktionerne og lede de politiske forhandlinger.

Jeg mener, vi er kommet dertil nu, hvor Europa selv må påtage sig at forene sine kræfter og synspunkter for dermed at stå stærkere også i samarbejde med amerikanerne, stå stærkere i samarbejdet med andre, der gerne vil have indflydelse på de beslutninger, der skal

træffes, og på det sikkerhedspolitiske område i Europa.

Første næstformand (Birte Weiss):

Så får hr. Arne Melchior ordet som ordfører. Det vil sige, at vi bryder talerrækken, men det er efter tilladelse fra de øvrige.

Arne Melchior (CD):

Da jeg skal være i et udvalg til uopsættelig betækningsafgivelse, siger jeg tak til fire ordførere for, at jeg må få ordet her og nu.

Jeg skal på CD's vegne kort meddele, at det forslag til vedtagelse, som fru Helle Degn på fem partiers vegne har forelagt Tinget her i sin tale, jo også er dækket af CD. CD blev startet for 25 år siden på helhjetet medlemskab af NATO og af EU, og udviklingen har vist, at det gjorde vi klogt i. Vi står på det samme sted og kan derfor lige så helhjetet støtte den vedtagelse, som netop er blevet læst op af fru Helle Degn. Den dækker fuldt ud vores synspunkter i den pågående debat.

Charlotte Antonsen (V):

Danske soldater, danske fly, danske skibe kan uden videre deltage i krig overalt i verden. Den eneste betingelse, der er for vores deltagelse, er, at krigen er tilpas verdensomspændende, og at USA og dermed NATO bliver sat ind. Når der er rigtig krig, så er Danmark på plads, men Danmark kan ikke være med, når der er kriser, og når der er krige, der skal forhindres i vores eget nærområde. Vi må stå udenfor, når der er konflikter i Europa. Det er absurd. Det danske forsvarsforbehold har sat os uden for døren på et af de vigtigste politiske områder i EU-samarbejdet. Vi skal af med det forbehold – efter en folkeafstemning, ikke efter fifleri.

En fælles forsvarspolitik står højt på dagsordenen i EU i disse år, og det er vi enige i den skal gøre. Både i NATO og i EU skal vi tilpasse os den nye sikkerheds- og forsvarspolitiske situation efter Murens fald, efter kommunismens ophør. Der er kommet en ny type konflikter, fordi man ikke længere har den kommunistiske maskine til at undertrykke minoritetsproblemer, etnisk uenighed og religiøse forskelligheder, og derfor har vi set stribevis af konflikter bryde ud i Europa, i vores nærområde, efter Murens fald.

Det er klart, at det er vigtigt at bevare alliancen over Atlanten mellem EU på den ene side og NATO på den anden side, og jeg vil godt

sige, at i Venstre ser vi simpelt hen ikke nogen konflikt i de store spørgsmål. Det vil jo altid være sådan, at i store, verdensomspændende konflikter vil EU og NATO være at finde på samme side, fordi vores udgangspunkt er det samme. Vi har samme syn på menneskerettighederne, vi har samme syn på individet. Derfor kan jeg simpelt hen ikke forestille mig en stor konflikt, hvor USA og Europa ikke skulle stå på samme side.

Derfor er det naturligt, at man også i alliancen over Atlanten, i NATO, fortsat løser de større konflikter i verden, men at vi på den anden side så også tilpasser NATO den nye tid. Der blev taget et vigtigt skridt her på topmødet den 23.-25. april, hvorefter den europæiske søjle i NATO blev styrket og EU's forsvarspolitiske beslutninger fremover vil kunne gennemføres ved hjælp af NATO-materiel.

Jeg holder mig til de to ting, der vedrører EU og Europa. Der blev også vedtaget andre væsentlige ting i forhold til de østeuropæiske lande.

Det er et skridt i den rigtige retning. Nu kommer så turen til EU, og der skal EU og forsvarspolitikken i EU naturligvis også tilpasses den nye tid. EU skal forbedre sine muligheder for at agere forsvarspolitisk. Det er vigtigt at inddrage forsvarspolitikken i EU, og det er jo det, der lægges op til i denne tid. Det er klart, at når vi i Europa, i EU ønsker at prioritere menneskerettighederne og ønsker at medvirke til, at menneskerettigheder overholdes også i vores nærmiljø, må vi også kunne sætte magt bag ved ordene. Derfor er det vigtigt, at EU får sin egen forsvarspolitik, for der er et område i nærheden af os, hvor det er mere naturligt, at det er os, end at det er amerikanerne, der skal løse alle vores konflikter.

Som det står i vedtagelsen, som vi er medforlagsstillere til, ønsker vi, at man fra dansk side arbejder for et mere effektivt forsvarspolitisk samarbejde i EU og i NATO. Det er vi tilfredse med, og vi imødeser det kommende topmøde med positive forventninger.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Fru Charlotte Antonsen sagde i sit ordførerindlæg, at hun ikke kunne forestille sig konflikter eller uenigheder mellem USA på den ene side og Europa på den anden. Så må jeg spørge fru Charlotte Antonsen: Jamen hvad er så ideen i overhovedet at lave det her? Er der noget som

helst i den nuværende konstruktion, der forhindrer de europæiske lande i at bære et større ansvar, sætte flere ressourcer ind i en NATO-ledet aktion? Overhovedet ikke.

Sandheden er, at det, man nu vil med den nye konstruktion, som er anderledes end de nuværende muligheder, er jo at kunne lave den EU-kontrollerede aktion, den EU-dirigerede militæraktion. Det er hele forskellen. Men hvis ikke der er nogen uenigheder på noget tidspunkt efter Venstres opfattelse mellem Europa og USA, så kunne vi jo lige så godt beholde den nuværende konstruktion. Hvis fru Charlotte Antonsen og Venstre så ville foreslå, at Danmark og andre europæiske lande løftede et større ansvar og havde mere materiel i diverse konflikter osv., så er der intet til hinder for, at det foregår under en NATO-ledet aktion i stedet for en EU-ledet aktion, som det nye lægger op til.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt spørge fru Charlotte Antonsen, hvordan det her ejendommelige forslag til vedtagelse, som fru Charlotte Antonsen har været med til at lave, er kommet til at se ud, som det nu gør, for fru Charlotte Antonsen siger, at Venstre faktisk støtter forslaget om en militær union i EU. Det lægger man ikke skjul på; man støtter faktisk Prodis og Scharpings planer. I modsætning til Socialdemokratiet vil man godt melde ud, hvad man rent faktisk har af holdning til det spørgsmål, som jo er det helt afgørende spørgsmål.

Man siger også, at man ikke vil være med til fiflerier, men man vil have, at den danske undtagelse skal ophæves på regulær vis ved en folkeafstemning. O.k., men så vil jeg spørge fru Charlotte Antonsen, hvordan det så kan være, at man har været med til at foreslå en vedtagelse, som godkender fifleriet – ud over at man stiller krav om, at Tyrkiet absolut skal være med i EU-ledede militæraktioner. Det er jo konsekvensen af vedtagelsen. Det er stort set det eneste konkrete indhold, den har, et meget ejendommeligt indhold. Jeg forstår ikke denne omsorg for det tyrkiske militærregime, der undertrykker menneskerettighederne på det groveste. Det er sært, at man formulerer et forslag til vedtagelse på den måde, men jeg vil fortsat vælge at fortolke det som en fejl, indtil det modsatte kommer frem under debatten. Det er i hvert fald mærkeligt.

Men jeg vil godt spørge fru Charlotte Antonsen: Den her vedtagelse indebærer jo en godkendelse af fifleriet. Det kan der vel ikke være tvivl om. Hvordan kan den så være opstået med Venstres medvirken?

(Kort bemærkning):

Charlotte Antonsen (V):

Der er intet fifleri i det forslag til vedtagelse, og det er derfor, Venstre støtter det. Man kan sagtens styrke den forsvarspolitiske dimension i EU, men Danmark kan desværre ikke være med, før vi har haft en folkeafstemning. Men hr. Keld Albrechtsen blander tingene sammen, eller også ser han spøgelse ved højlys dag.

Til hr. Thulesen Dahl, der spørger, hvorfor vi så ikke bare kan fortsætte, som vi altid har gjort: Amerikanerne ønsker naturligvis, at vi i samarbejdet tager os af verdensomspændende konflikter, men der er i stigende grad også i USA tvivl om, hvorvidt man behøver at blive ved med at betale broderparten af Europas forsvaret, og derfor har der været behov for en ændring. Der har også været behov for en ændring af NATO som følge af den kolde krigs ophør og de nye typer af konflikter, der er kommet.

Der er i øvrigt også et behov for, at vi i Europa kan sætte magt bag ved ordene, at vi ikke er afhængige af en amerikansk præsidents måske hjemlige problemer med Kongres eller miss Lewinsky, eller hvad ved jeg. Der er behov for, at vi kan tage den del af vores samarbejde alvorligt, og det kan vi med den nye beslutning, der er truffet i NATO, og det, der tegner til at blive besluttet i Köln.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg ser med glæde frem til at kunne deltage i diskussionen om det danske forbehold, men jeg synes, inden vi bevæger os længere hen på eftermiddagen, at vi skal være klar over, hvad der egentlig står i det. Ud over det, som hr. Keld Albrechtsen har citeret, står der altså også: Danmark vil ikke hindre, at der udvikles et snævrere samarbejde mellem medlemsstaterne på dette område. Det er en del af det danske forbehold.

(Kort bemærkning):

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg synes, det var et meget interessant svar, fru Charlotte Antonsen gav: Det er vigtigt, at EU

kan sætte magt bag ordene og ikke være afhængig af en amerikansk præsident, og det kan vi med det nye og det, der bliver vedtaget i Köln. Det var det, fru Charlotte Antonsen sagde. Og her har vi lige hørt udenrigsministeren i en tale understrege, at EU kun kan sætte aktioner i gang, hvis hele NATO indvilger, og hvis også den amerikanske præsident dermed indvilger i, at EU tager nogle af NATO's aktiver i brug.

Altså nu må vi have afklaret, hvad det her går ud på, for det, fru Charlotte Antonsen nu svarede heroppefra for et øjeblik siden, bekræfter Dansk Folkepartis bange anelser om, at det her går langt videre end det, man har villet være ved, og at det her i virkeligheden handler om, at EU militaristisk skal kunne handle, selv om USA ikke ønsker at være med i en aktion, og selv om de i det store og hele endda måske vil modarbejde en given aktion. Så er vi lige præcis derhenne, hvor det bliver farligt, nemlig at vi opbygger konflikter over Atlanten, og det er altså ikke i dansk interesse.

(Kort bemærkning):

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, at efter fru Charlotte Antonsens sidste besvarelse bliver jo den vedtagelse, hun har været med til at foreslå, endnu mere ejendommelig, for nu får vi så at vide, at Danmark altså godt kan støtte disse militære unionsplaner, som vi ganske vist ikke kan få at vide om Socialdemokratiet støtter eller ej. Men det ligger altså i forslaget til vedtagelse, kan man forstå. Men der ligger også, at på grund af den danske undtagelse kan Danmark ikke være med. Jeg indrømmer, at sådan læser jeg også den danske undtagelse. Den kan ikke læses anderledes. Der står, at Danmark ikke deltager i gennemførelsen af beslutninger om militære aktioner i EU. Så det er glasklar tekst, og jeg er glad for, at fru Charlotte Antonsen læser undtagelsen på samme måde. Men så forstår jeg ikke – men det kan være, fru Charlotte Antonsen kan oplyse mig om det – at statsministeren i onsdags kan meddele, at Danmark alligevel kan være med på trods af undtagelsen. Og det er jo faktisk også, hvad udenrigsministeren fortæller os i dag.

Kunne man ikke bede om, at partierne bag dette forslag gør sig klart og meddeler Folketinget og offentligheden, hvad det egentlig er, som er indholdet i det her forslag?

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg skal ikke blande mig i fru Charlotte Antonsens og Venstres holdning til de danske forbehold. Det er jo velkendt, at vi ikke har den samme indstilling til, hvordan man skal forholde sig til resultatet af den folkeafstemning, der var. Men jeg lagde mærke til, at fru Charlotte Antonsen brugte vendingen, at vi i Europa kan sætte magt bag ved ordene, og jeg synes, det var en besynderlig udtalelse. De 15 lande, som er med i det europæiske EU-samarbejde, er altså nu blevet til Europa. Er det sådan, det skal forstås? For så synes jeg faktisk, det er dels en ganske ubeskedent udtalelse, dels en voldsom nedvurdering af den opgave, det faktisk er at skabe et sikkerhedspolitisk europæisk samarbejde. Den opgave, vi har påtaget os, er langt bredere.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Nu må jeg bede hr. Estrup om at læse forespørgslen tekst. Det, forespørgslen i dag drejer sig om, er altså de forsvarspolitiske beslutninger på topmødet i Köln i juni. Så kan hr. Estrup godt stå og tale om gud og hvermand. Det har jeg ikke tænkt mig at gøre i dag. Jeg taler om EU's forsvarspolitiske samarbejde, og bl.a. efter Amsterdambetraktanten betyder det, at Petersbergopgaverne er skrevet ind. Det indebærer også krisestyring. Det indebærer altså også konflikter og krig, hvor vi kan komme til at deltage – eller hvor de europæiske lande kan komme til at deltage; Danmark kan ikke, så længe vi har forbeholdet.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg synes ikke, fru Charlotte Antonsen skal snakke udenom. Det her var jo ikke et spørgsmål om, hvad forespørgslen gik ud på, men hvad fru Charlotte Antonsen selv sagde, og det blev ordret sagt, at vi i Europa kan sætte magt bag ved ordene. EU er altså ikke identisk med Europa, og jeg synes blot gerne, jeg vil have konstateret, at fru Charlotte Antonsen også har den lille smule beskedenhed – og realisme, ikke mindst – der gør, at vi i fællesskab kan have forståelse for, at det er en helt anden opgave end at skabe en forsvarsdimension internt i EU.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Hensigten med en politisk debat af den her art er vel bl.a. at skabe klarhed.

Jeg må tilslutte mig dem, der har sagt, at det altså ikke er lysende klarhed, der udstråler af den vedtagelse, der ligger. Den dækker lige fra udenrigsministeren, der jo i dansk politik har den beroligende rolle, når der sker nye store udviklinger, og som under talen sagde, at det er småopgaver, det er noget med minerydning, det er noget med krisestyringsoperationer. Det er det, vi tager stilling til, siger udenrigsministeren med den rolle at berolige en offentlighed, der måske ikke helt har forstået, hvor hurtigt tingene bevæger sig p.t. Over for det står fru Charlotte Antonsen, som jeg egentlig synes skal roses for at sige det meget klart. Det her drejer sig nemlig om krig – sagde fru Charlotte Antonsen lige før – hvor danske soldater kan komme til at deltage. Det drejer sig om at anvende magt.

Jeg synes, at fru Charlotte Antonsen fortjener ros for at sige det så tydeligt, og jeg vil godt spørge, om den beskrivelse opfattes som korrekt af udenrigsministeren, og hvordan udenrigsministeren med sin beroligende facon vil være i stand til at berolige en undrende offentlighed.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt gentage mit spørgsmål til fru Charlotte Antonsen: Betyder vedtagelsen, som partierne Venstre og Socialdemokratiet står bag, at den danske undtagelse skal respekteres, at Danmark ikke kan deltage, således som det fremgår af den danske undtagelse? Eller betyder den en godkendelse af det, som statsministeren og udenrigsministeren går og siger, nemlig at hvis EU tilkalder styrker, så kan Danmark ikke deltage i selve beslutningen i EU, men Danmark kan godt deltage i gennemførelsen af et EU-projekt, som er besluttet?

Det er ubegribeligt, at ministrene kan mene det sådan, for det strider jo glasklart mod undtagelsen, og det har fru Charlotte Antonsen også sagt meget klart og helt præcist korrekt. Man må da kunne forklare, hvad den her vedtagelse betyder.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Først til hr. Keld Albrechtsen, som jeg havde glemt før: Danmark kan i NATO-regi deltage i enhver krig, men ikke i EU-regi. Det er det, der står i vedtagelsen; det vil sige, det er faktisk ikke nævnt i vedtagelsen, men det er det, der er realiteten i dag.

Hr. Estrups kritik fatter jeg ikke et klap af. Jeg synes, at udenrigsministeren skal komme op og forklare hr. Estrup, hvorfor udenrigsministeren i starten af sin tale sagde: I sidste ende drejer debatten sig om, hvorledes europæerne ved hjælp af NATO-aktiver kan gennemføre de udenrigspolitiske og sikkerhedspolitiske beslutninger.

Det er udenrigsministerens egne ord. Jeg synes, at hr. Estrup skaber kunstige konflikter, men vi kan da få en lang og interessant debat på den baggrund.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg sidder sikkert som andre ordførere og glæder mig til, at udenrigsministeren markerer for at besvare de spørgsmål, som fru Charlotte Antonsen har rejst i sit ordførerindlæg, og giver sin egen vurdering af situationen.

Det, jeg vil spørge fru Charlotte Antonsen om, er, om fru Charlotte Antonsen kan forklare sammenhængen mellem, at udenrigsministeren på den ene side understreger, at NATO skal give accept af en EU-ledet militæraktion – det er jo alle NATO-landene, der skal være enige, hvis NATO skal gå i krig, og dermed er det altså også alle landene, der skal være enige, hvis en EU-aktion kan iværksættes; det er det, udenrigsministeren forklarer os – og så det, fru Charlotte Antonsen sagde for et øjeblik siden: at det er vigtigt, at EU kan sætte magt bag ordene, at det er vigtigt, at EU ikke er afhængig af en amerikansk præsident, og det kan vi med den nye NATO-beslutning og med det, der bliver besluttet i Köln.

De to ting hænger ikke sammen. Nu må vi altså have klarhed over det her. Jeg er ikke i tvivl om, hvad fru Charlotte Antonsen ønsker, men jeg er meget i tvivl om, hvad der er på vej til at blive konsekvensen af det, man arbejder med.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

På Internettet kan man få NATO-kommunikeet, som blev vedtaget i Washington, og jeg har forstået, at regeringen har støttet det. Og der står – det er en af de nye ting, der er vedtaget – at man på forhånd aftaler EU's mulighed for at udnytte bestemte af NATO's aktiver. Det står direkte i kommunikeet.

Det er jeg enig i er en god idé, og jeg har hørt, at ministeren og den danske regering har støttet NATO-kommunikeet, så jeg forstår ikke, hvorfor hr. Thulesen Dahl bliver ved med at rende herop og stille det spørgsmål.

Per Stig Møller (KF):

Den Europæiske Union blev i sin tid skabt for at sikre freden i Europa. At ideen og konceptet har været rigtigt, viser udviklingen. Ingen forestiller sig længere krigshandlinger mellem medlemslandene, og gennem sin fortsatte udvikelse stabiliserer EU i stadig højere grad freden i Europa. Men der er jo fortsat lande uden for EU, og der er fortsat krig i Europa, og EU har ikke vist sig at være tilstrækkelig stærk og stabil, når det drejer sig om at skabe en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

EU's fredsskabende midler er de økonomiske med demokratibetingede handelsaftaler og støtteprogrammer samt tilbud om medlemskab. EU har desuden en betydelig fredsskabende effekt, når der har været krige, gennem sin økonomiske genopbygningshjælp, sådan som vi ser det i Bosnien. Derfor har EU også en afgørende rolle at spille, når konflikten med Serbien om Kosova er overstået. Til den tid skal EU stå klar med en massiv hjælpepakke og et tilbud om særlige handelsaftaler, associeringsaftaler, så freden på Balkan kan konsolideres.

Vi ser her, hvor nyttig og afgørende EU er for freden i Europa, for uden EU ville ingen europæisk magt være i stand til at løfte den fredsbevarende opgave i europæiske kriseområder.

Samtidig undgår vi jo så gennem EU-samarbejdet fortidens ulyksalige udenrigspolitiske rivaliseringer mellem de europæiske stormagter, som har ført til mange krige selv i vort århundrede.

Ved forbedringerne af det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde og gennem bestemmelserne om en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, det, man kalder FUSP, har EU taget ved lære af vanskelighederne med i tide at finde fælles fodslag. Det er derfor et fremskridt,

at vi nu får et samarbejde med tidligt varsel og dermed tidligere fælles rådslagninger og beslutninger i forhold til en frembrydende konflikt og latent krig, så vi kan få, som det hedder, sammenhæng i hele Unionens optræden udadtil som led i den fælles politik for udenrigsankliger, sikkerhed og udviklingssamarbejde. Det er Maastrichttraktatens tekst.

Dette er nu styrket operationelt med Amsterdamtraktaten, hvor vi vel at mærke stadig kan stå udenfor, hvis vi vil, men blot ikke længere forhindre alle de andre i at handle, hvis de vil.

Men beslutter EU så, at der skal handles, ja, så har vi jo nogle forsvarspolitiske vanskeligheder. Der er ingen EU-hær, og der kommer heller ingen EU-hær, sådan som det på sigt blev gjort muligt i Maastricht. Der kommer såmænd ikke engang en WEU-hær. Det står klart efter den britisk-franske St. Malo-erklæring og NATO-topmødet den 23.-24. april i år.

I stedet vil EU's politiske del og NATO's militære del i fremtiden komme til at handle sammen, uden at USA nødvendigvis er med hver gang. Det problem, vi har haft med ikke at være medlemmer af Vestunionen, men kun at være observatører, er således blevet mindre. Men til gengæld har vi jo fået et nyt problem på grund af forholdet på det forsvarspolitiske område.

Dette forbehold betyder, at vi ikke kan være med til at træffe beslutninger om fredsskabende militærinterventioner. Vi kan naturligvis sidde med og tale ved de kommende møder mellem EU's forsvarsministre og generaler, og vi kan være med i FUSP-samarbejdet og drøfte en EU-indsats, men vi kan ikke lægge vort lod i vægtskålen, når det afgøres, om der skal handles militært eller ej. Derefter kan vi så træffe beslutning om, hvorvidt vi vil bidrage med militær. Det kan Danmark ikke være tjent med. Det sikrer os ikke den indflydelse på krig og fred i Europa, som ellers tilbydes os, og som for første gang i historien giver de mindre europæiske stater afgørende indflydelse på, hvad der sker omkring dem.

Det er således et forbehold, som ikke længere er i Danmarks interesse, for udviklingen i Europa og udviklingen mellem EU og NATO er simpelt hen løbet fra dette forbehold, som vi har set det med tydelighed i Kosova, og som dette dokument fra NATO også godtgør.

Danmark har skabt sig selv et problem med dette forbehold, og det blev ikke mindre, da statsministeren under valgkampen i fjor i slut-

fasen lovede, at forbeholdene stod fast både i går og i dag og i morgen. Han gav dermed indtryk af, at forbeholdene ikke ville komme til afstemning i den kommende valgperiode, hvis han blev statsminister. Men også her er tiden løbet fra hans valgløfte, og det er nu tiden at sætte dette forbehold til debat, så vi får en ordentlig offentlig debat i lyset af Kosovakrigen og gøre os klar til en folkeafstemning om dets ophævelse, som godt kan komme for vores skyld før næste valgdag.

Statsministerens valgløfter bør ikke lukke Danmark ude fra den indflydelse, vi nu får tilbudt, og som situationen i Europa opfordrer os til at påtage os. Vi kan derfor kun opfordre regeringen til at arbejde for et stærkere og bedre sikkerheds- og forsvarspolitisk samarbejde på det kommende EU-topmøde i Köln som opfølgning på NATO-topmødets gode beslutninger om en styrket europæisk søjle i NATO.

Jeg er helt sikker på, sådan som den danske befolkning har reageret under Kosovakrigen både med vilje til økonomisk, militær og humanitær hjælp, at den danske befolkning ønsker en medbestemmende indflydelse og ikke kun at træde til, når de andre har truffet beslutningen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må sige, at det er sjældent fra hr. Per Stig Møllers mund at høre en udtalelse så usaglig som påstanden om, at ingen andre end EU ville, hvis der kommer en fredsaftale i Kosovo, være i stand til at gå ind og løse den fredsbevarende opgave. Her er vi altså tæt på det vitterlige vås. Ingen andre ville være dårligere skikket til det end EU, vil jeg dog sige.

Som sagerne står, må alle kræfter da arbejde for, at OSCE og FN kommer ind, også af politiske grunde, for overhovedet om muligt at gøre en løsning i Kosovokonflikten bæredygtig. Men at få EU ind på banen kan da kun være en garanti for, at så bliver det, der er forkludret i forvejen, jo da fuldstændig umuligt nogen sinde at få rettet op igen.

Jeg kan kun se det som et påskud til, at nu skal EU altså ind på den militære arena. Nu skal der findes et påskud til, at militærets styrker kan sendes ud under EU-flag. Det må være det, der ligger i tankegangen. Det er et gustent overlæg, vil jeg sige.

Jeg håber, det var en fortalelse fra hr. Per Stig Møllers side. Noget vrøvl var det i hvert fald.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Hr. Per Stig Møller svingede sig jo op til patetiske højder i beskrivelsen af den indflydelse, som Danmark nu fraskrev sig, fordi vi altså har et forbehold på forsvarsområdet.

Jeg vil da egentlig bede hr. Per Stig Møller forklare, hvad det er for en indflydelse på krig og fred i Europa, sådan tror jeg ordene faldt, som ikke fremover vil være afhængig af, hvad der sker i NATO-kredsen. Hvad er det, som NATO nu ikke længere tager stilling til? Det synes jeg da ville være interessant.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Først til hr. Jørgen Estrup. Nu er hr. Jørgen Estrup jo i den dejlige situation, at han har en udenrigsminister, som er partifælle, og dér kan han jo nok komme i en studiekreds.

Det fremgår meget tydeligt af NATO-papiret fra 23.-25. april, at EU nu kan udbede sig materiel fra NATO til f.eks. at gennemføre aktioner, hvor ikke alle NATO-lande er med, eksempelvis Canada og USA. Det har vi drøftet tidligere. Og det vil sige, at EU som region skal kunne varetage flere ting i vores region. Der er vi så ude af stand til at træffe den militære beslutning, for det må vi ikke på grund af forbeholdet, men vi er i stand til, hvis vi selv vil her i Folketinget, at sende soldater afsted, efter at de andre har truffet beslutningen.

Det har været lidt absurd, at vi har været med til at udføre opgaven, men vi må ikke være med til at bestemme, om den skal udføres. Og det er ikke nogen særlig klog situation at sætte et lille land i, når man netop som lille magt nu pludselig får tilbudt en medindflydelse, som man aldrig som småstat har haft tidligere i Europas historie.

Til hr. Albrechtsen, som sagde nogle venlige ting om den fornuft, der plejer at være i mine taler – det er jeg da glad for, tak for det – så vil jeg også være glad, hvis hr. Albrechtsen sådan rigtig havde hørt efter, men jeg kan have talt for hurtigt.

Det afsnit i min tale drejede sig om, at før i tiden ville ingen europæiske lande, ingen europæiske stormagter, enkeltvis have haft råd til at rykke ind i et krigsplaget område og deltage i genopbygningen. Det var faktisk i forlængelse af det, jeg sagde om Bosnien, at jeg talte om, at kun EU kunne klare opgaven. Det er økono-

misk genopbygning, det er hjælpepakkerne, det er handelsaftalerne, det er associeringsaftalerne.

Lad os forestille os en situation uden EU. Der er jo ikke én eneste stormagt i Europa, der kunne have løst den økonomiske opgave, og den løser FN faktisk heller ikke, for FN kommer ikke ind med den slags aftaler, som EU kan gøre, som genopbygger et land økonomisk og giver det mulighed for økonomisk levedygtighed.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg skal gerne lægge et godt ord ind for hr. Per Stig Møller med hensyn til deltagelse i studiekredse, men er det ikke rigtigt, at NATO's nye strategiske koncept klart understreger, at enhver beslutning om at overlade aktiver til de europæiske allierede og acceptere, at de så at sige tager lederskabet i aktioner dels sker fra sag, dels kræver konsensus i alliancen, og at det ikke kan ske med separate europæiske beslutninger, men alene kan ske, når man har gjort det i fællesskab, nemlig »separable but not separate«? Er vi ikke enige om det, og betyder det ikke også, at europæerne ikke kan handle på egen hånd?

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Ja, jeg tror, at hr. Jørgen Estrup skal bruge den studiekreds med udenrigsministeren, for udenrigsministerens tale udtrykker noget mere klart i retning af det, hr. Jørgen Estrup siger, end der står i NATO-papiret. Der står faktisk ikke det i NATO-papiret, som udenrigsministeren har sagt. Det er muligt, at det er forståelsen.

Det, det drejer sig om i NATO-papiret i punkt 9 f.eks., betyder, at der kan foretages militære aktioner, hvor alliancen som helhed ikke er engageret, hvor man anerkender det. Og Den Europæiske Union kan så få mulighed for at gennemføre den aktion, hvor alliancen som helhed ikke er engageret.

Der er, som det rigtigt bliver sagt, i 9 e separable, men ikke separate NATO-materiel til rådighed, men det er for WEU-ledede operationer, og vi taler faktisk ikke om WEU-ledede operationer. Der er altså røget et W i hr. Estrups læsehastighed, for det drejer sig om WEU, og det er ikke det, der er til debat her. Derefter står der EU-ledede operationer og planlægning af WEU-ledede operationer i 10 a, og sådan kan vi blive ved.

Det vil sige, at skal man have EU-ledede operationer, ville det jo være meget godt, om vi var med til at beslutte, om EU overhovedet skal ønske at lede de operationer. Det vil sige, at EU træffer først beslutning om, hvorvidt man ønsker at lede en operation, og så kan man – jf. det, udenrigsministeren har sagt – sige til NATO, at det ønsker vi gerne, og så træffer NATO en beslutning. Men først kommer der dette, at vi i EU siger, at her ønsker vi faktisk en EU-ledet operation, og så siger man til NATO, at det ønsker vi altså gerne.

Vi vil altså gerne være med til at træffe beslutninger om, hvorvidt vi ønsker en EU-ledet operation. Det er første fase i det hele. Derefter kan vi så til sidst komme i situationer og stille med soldater.

Det undrer mig da lidt, at Det Radikale Venstre, som er så glad for at være med til at træffe beslutninger og derfor så gerne vil sidde i regering, ikke også kan se fordelene ved at sidde og træffe beslutninger i EU.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Al respekt for hr. Per Stig Møllers selvstudier, men jeg tror egentlig nok, at hvis man sådan går til de nærmere overvejelser af, hvad der har størst vægt, så har NATO-kommunikere ikke større vægt end NATO's strategiske koncept. Og derfor synes jeg egentlig, at hr. Per Stig Møller skulle læse i det strategiske koncept i stedet for i kommunikereet.

Jeg kan anbefale det, der hedder § 30, hvor der udtrykkeligt står, at NATO vil hjælpe de europæiske allierede til at handle på egen hånd, sådan som man har sagt man vil være parat til, og så står der: »On a case by case basis and by consensus«. Og det må, så vidt jeg kan bedømme, uanset at jeg ikke er uddannet i engelsk, betyde, at der skal være enighed om det. Og det var vist faktisk det, jeg sagde før.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jamen det er jo slet ikke det, sagen drejer sig om. Sagen drejer sig om, hvorvidt vi vil være med til at træffe beslutninger, som fører til militære operationer. Vi kan her i Folketinget være med til at beslutte, om vi vil deltage i en militær operation, som er EU-ledet, eller ej.

Det hedder i kommunikereet »EU-ledede operationer«, ikke sandt. Og det vil sige, at så sidder EU og træffer beslutning om, hvorvidt man

ønsker at lede en operation. Det er da første fase. Det er da logik for dværghøns. Den beslutning kan vi ikke være med til at træffe, for det er en militær disposition.

Derefter er det rigtigt, at så henvender man sig til NATO og siger, nu vil vi bruge case by case, tilfælde for tilfælde, selvfølgelig. Vi siger jo ikke, at fordi vi går ind i Kosovo, så vil vi også gå ind i Tjetjenien. Derfor er det selvfølgelig case by case. Det er da en selvfølge. Og det vil sige, at vi fraskriver os muligheden for først at træffe beslutningen om, hvorvidt vi overhovedet ønsker en EU-ledet operation her. Og den er militær; det står der.

Vi kan derefter, når det er besluttet i EU, og når NATO har besluttet at stille materiellet til rådighed, her i Folketinget beslutte at sætte militæret ind. Det fraskriver vi os ikke. Vi fraskriver os at træffe beslutningen, om vi ønsker en EU-ledet operation eller ej. Når de andre så har truffet den, kan vi træffe beslutning, om vi vil være med eller ej. Det er pointen. Og det er selvfølgelig fra sag til sag, naturligvis.

Villy Søvndal (SF):

Der er jo en uhyggelig aktualitet i forespørgslen, som vi har i dag, om beslutningerne på NATO-topmødet i Washington, om planerne om et øget EU-forsvarspolitisk samarbejde. Alt sammen sat i perspektiv af katastrofen og krigen i Eksjugoslavien.

Hvis man skærer igennem al teknikken og den mere forventelige retorik i de dokumenter, der er blevet vedtaget på NATO-topmødet, indeholder det efter SF's opfattelse tre substantielle ændringer, som ganske vist har været undervejs i et stykke tid, men som blev konfirmeret på topmødet.

Det drejer sig om en udvidelse af alliancens operationssfære, dér, hvor der i teksten står: fremme sikkerhed, velfærd og demokratiet i hele det euroatlantiske område. For det andet drejer det sig om muligheden for at gå i krig uden et egentlig FN-mandat, selv om det bliver fastslået, at et FN-mandat er klart at foretrække. Og så for det tredje drejer det sig om at give grønt lys til at gå videre med et tættere EU-sikkerheds- og forsvarspolitisk samarbejde.

Jeg har med meget stor interesse læst udenrigsministerens beroligende kronik i Jyllands-Posten, dateret den 4. maj 1999, hvor udenrigsministeren siger: »Der foretages ikke en specifik afgrænsning, men det naturlige fokus vil være

det euroatlantiske områdes sikkerhed og stabilitet.«

Jeg synes, at udenrigsministeren fortjener ros for sin åbenhjertighed. Der er fra nu af ingen afgrænsning. Der er noget, der er naturligt, men der er netop ingen afgrænsning. NATO er dermed en ganske anden organisation end den, der er beskrevet i Atlantpagten, og konsekvenserne tror jeg vil vise sig at være kolossale.

En anden stor ændring drejer sig om FN's rolle. Det nye er, at alliancen fra nu af kan gå i gang uden et egentligt mandat, selv om det er at foretrække. Det vil blive afgjort fra gang til gang, og der skal være konsensus.

Det var i øvrigt ønsket fra senator Roth fra NATO-parlamentarikernes forsamling, at man ikke længere var undergivet det, han betegnede som kunstige begrænsninger forstået som FN-mandater i NATO's operationsmuligheder.

Topmødet betyder altså på de to afgørende lakmusprøver, at vi er på vej fra den orden, som FN som konfliktløser fik tildelt efter den anden verdenskrig med Folkeforbundets fallit, til en situation med øget selvtægt.

Det, man så – specielt set i lyset af den aktuelle konflikt – må spørge om med hensyn til den nye linje, er, om vi her efter knap 50 dage er ved et punkt i Kosovokonflikten – Balkankonflikten er jo den første afprøvning på den nye linje, den, der hedder »uden FN-mandat«, og den, der hedder »uden for området« – hvor det er klogt at konkludere, at det er en linje, man bør anvende i fremtiden. Er regeringen kommet så langt, at den synes, succeskriterierne opfyldes i den her aktion?

Hvis ikke man synes det, er det så ikke for tidligt at gøre det til konklusionerne, hvor man er lige midt i en konflikt, som vi har svært ved at se opfylder succeskriterierne? Vi er faktisk af den stik modsatte opfattelse: at afkoblingen af verdenssamfundet på alle måder ikke alene har været med til at forstærke problemerne på Balkan, men også har gjort det sværere både at finde løsninger og svar, der hjælper dem, der betaler prisen for de fatale fejlbeslutninger.

Så drejer forespørgslen sig i øvrigt om, hvad regeringen vil gøre i forhold til topmødet i juni i Köln. Jeg vil for SF's vedkommende sige, at vi har jo bevæget os – det tror jeg alle partier har – fra den fælles glæde over Murens fald til en situation, hvor modsætningerne er større end på noget tidspunkt efter den kolde krigs ophør.

Derfor er der ikke behov for nye forsvarsmæssige opbygninger i Europa, tværtimod. Det

er ikke nye forsvarsopbygninger, der løser de stigende modsætningsforhold. Tværtimod er EU's chance netop at være en ikkemilitær organisation, der kan spille en stabiliserende rolle, som EU ikke ville kunne spille, hvis man tildele EU den nye militære dimension.

For os er den diskussion, der hedder institutionerne, ikke afgørende. Det er af både udenrigsministeren og statsministeren tidligere blevet gjort til et afgørende punkt, om det ligger i WEU eller EU. Det er ikke den institutionelle ramme, der er afgørende for SF. Det er det substantielle indhold, nemlig diskussionen om, hvorvidt EU i stigende grad i stedet for økonomisk sikkerhedspolitik skal føre militær sikkerhedspolitik. Det er dér, vandene skiller.

Det er også derfor, at diskussionen om forsvarsforbeholdet er uendelig aktuelt. Den klares ikke ved at tage en diskussion om den institutionelle ramme. Det var det substantielle, der var det afgørende ved det danske forbehold.

Jeg skal derfor fra SF's side foreslå følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at der i Europa er behov for en ny, ikkemilitær sikkerhedspolitik, opfordrer Folketinget regeringen til at modarbejde alle forslag om en militarisering af EU-samarbejdet.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 85)

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

En tendens er i gang. Det er nu ikke alene FN, som skal kunne bestemme sig for et militært indgreb; det er også NATO-landene alene. Næh, nu er det heller ikke alene NATO-landene, som skal kunne bestemme, at man ønsker et militært indgreb, hvis det står til regeringen og flertallet her i Folketinget; nu er det også EU. Vi taler om stadig snævrere fora, hvor det efter flertallets opfattelse er acceptabelt, at man beslutter sig for en militær indgriben i andre lande.

Regeringen kan under denne her forespørgselsdebat, vi har i dag, ikke fortælle os om slutresultatet. Det siger jo næsten også sig selv. Men regeringen kan forholde sig til denne her

tendens og fremme den eller forsøge at modarbejde den. Regeringen har valgt det første i sin konklusion, nemlig at forsøge at fremme den her tendens. Regeringen har med et flertal bag sig her i Folketinget valgt, at det er Danmarks politik, at Danmark reelt arbejder for en styrkelse af EU's egen militære identitet.

Det kan godt være, at kært barn har mange navne, og det kan godt være, at udenrigsministeren i sit indlæg heroppefra tidligere kunne nævne ordet NATO rigtig mange gange. Men det har ikke kunnet skjules under den efterfølgende debat, der har været, at det, der er realiteten i det, der er i gang, og den tendens, der er i gang, er styrkelse af EU's egen militære identitet.

I forhold til det danske forbehold kan udenrigsministeren komme med et citat, der siger, at vi ikke skal hindre de andre i at udarbejde noget, vi ikke selv vil være med i. Men jeg tror, det er meget svært at forholde sig konstruktivt i forhold til forbeholdet og den danske befolknings beslutning i en situation, hvor det er den danske regering, der er aktivt udfarende for at fremme den europæiske militære identitet.

I praksis handler det her i bund og grund om, at Europa, eller i første omgang EU og et stadig større EU, skal kunne handle militært uden USA, skal kunne handle, selv om USA siger fra og siger, at de ikke vil deltage i en aktion. Det vil sige, at den tendens, vi har gang i, i bund og grund skal modarbejde de kræfter både i USA og i Europa, som netop ønsker det tætte bånd mellem USA og Europa, og støtte de kræfter, som kan lægge kimen til fremtidige konflikter over Atlanten.

Vi synes i Dansk Folkeparti, at det er en trist tendens, som regeringen her arbejder for. Vi ønsker fra Dansk Folkepartis side ikke at sløjfe de ultratætte bånd over Atlanten. Vi ønsker ikke at genoplive de gamle franske ideer i en ny udgave. For vores holdning til sagen klar: Vi har en interesse i at modvirke de her tendenser, og vi har selvfølgelig også en række spørgsmål, vi synes stiller sig på baggrund af det arbejde, der foregår.

Et af dem er: Hvad i al verden er der galt i, at europæiske lande inden for NATO-alliancen, inden for NATO-kontrol, sådan som det er i dag, kan gøre en større indsats? Et af de argumenter, der har været fremført, for at EU skal kunne handle selv, er jo, at amerikanerne ønsker, at EU tager et større medansvar. Hvad er da problemet i dag i forhold til det? Intet, det er

kun det ideologiske skridt, som er forhindringen i forhold til det, man vil nu.

Et andet spørgsmål, som jeg også stillede tidligere under debatten, er: Hvor er det sted, hvor det vil være formålstjenligt, at EU griber militært ind på egen hånd uden at have det tætte bånd til USA?

Er det palæstinenser-israeler-konflikten? Er det Vestsahara? Hvor er det, det her såkaldte euroatlantiske område udstrækker sig til?

Et tredje spørgsmål, man kunne stille udenrigsministeren, er: Hvis den nye konstruktion nu fjerner nogle landes ønske om at kunne udbygge Vestunionen, jamen hvorfor er det så således, at det ikke er med i regeringens forslag her i Folketinget i dag, at Danmark skal trække sig ud af Vestunionen? Hvorfor er det, at vi stadig væk klammer os til Vestunionen og i virkeligheden selv er dybt engageret i Vestunionens arbejde?

Vi står efter Dansk Folkepartis opfattelse med et valg. Vi kan fastholde NATO-alliancen som Danmarks primære sikkerhedsorganisation, eller vi kan medvirke til at skabe en EU-militæralliance. Vi mener, svaret burde have givet sig selv, også for et flertal her i Folketinget. En ekstra understregning af, at den her tendens jo kører med fuld fart, kom jo lige for et øjeblik siden, hvor fru Charlotte Antonsen højt og flot sagde, at det er vigtigt, at EU kan sætte magt bag ordene, det er vigtigt, EU kan handle uafhængigt af en amerikansk præsident. Det kan vi med det nye, og det kan vi med de beslutninger, der bliver truffet i København.

Spørgsmålet, der rejser sig på baggrund af sådan en formulering fra Venstres ordfører til udenrigsministeren, er selvfølgelig: Hvad menes der så om udenrigsministerens udsagn om, at anvendelse af NATO-aktiver i europæiske operationer endvidere i disse tilfælde kræver en samlet stillingtagen i NATO? Flertalspartierne har ikke sammenhæng i formuleringen.

Jeg skal derfor på baggrund af Dansk Folkepartis holdning til dette emne stille følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser varetages bedst primært gennem NATO-alliancen, opfordres regeringen til aktivt at modarbejde enhver opbygning af en EU-militær identitet.« (Forslag til vedtagelse nr. V 86).

Jeg skal så i øvrigt sige, at Dansk Folkeparti både kan støtte det af Enhedslisten og SF fremsatte forslag til vedtagelse.

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg synes, det somme tider godt kan være lidt svært at få helt sammenhæng i det, som kommer til udtryk fra Dansk Folkepartis side, også om forholdet mellem EU og NATO. Og jeg sidder såmænd og filosoferer over det dernede på bænken og når frem til, at jeg egentlig har behov for at høre, om hr. Thulesen Dahl og Dansk Folkeparti støtter topmødeerklæringen fra NATO, støtter NATO's nye strategiske koncept med alt, hvad det indebærer, eller om Dansk Folkeparti ikke gør det.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Hr. Jann Sjørnsen spørger, om vi støtter det, der er vedtaget på NATO-topmødet med alt, hvad det indebærer. Det kan jeg ikke svare bekræftende til, det er klart, for »med alt, hvad det indebærer«, er så også, hvis Danmark eksempelvis bliver bedt om i givet fald at sætte landtropper ind i Kosovo mod Serbien. Og der har vi krystallklart sagt, at vi forbeholder os ret til i de enkelte situationer, hvor NATO på baggrund af NATO's overordnede strategi ønsker en indgriben, at tage stilling fra sag til sag. Og sådan er det selvfølgelig også i forhold til det, hr. Jann Sjørnsen stiller spørgsmål om nu.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Altså jeg må stille hr. Thulesen Dahl et nyt spørgsmål: Er hr. Thulesen Dahl ikke enig med mig i, at det er Folketinget og Folketinget alene, der træffer beslutning om, at Danmark eventuelt skal yde et bidrag til indsættelse af nogle landtropper, hvor det så måtte være? Er det ikke Folketinget alene, der gør det? Og så igen: Støtter Dansk Folkeparti så i virkeligheden ikke – og det vil jeg så godt have bekræftet – topmødeerklæringen, og støtter Dansk Folkeparti ikke NATO's nye strategiske koncept?

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det, der er det helt afgørende for mig at slå fast over for hr. Sjørnsen, er selvfølgelig, at det er vigtigt at holde fast i – og det er så også noget af det, hr. Sjørnsen er inde på – at det er Folketinget, der selvfølgelig skal bestemme, om danske tropper skal indsættes i en given konflikt. Det er det, det her handler om, og dermed jo også Danmarks stilling i NATO, det er klart.

Men når det handler om noget af det, som NATO arbejder på, altså at man skal opfordre EU-landene til at have sin egen forsvarsidentitet, som det jo også er formuleret, så er det klart, at vi ikke støtter opbygningen af en sådan, og det er også det, jeg har givet udtryk for her i dag.

Derfor ser vi altså på tingene med nuance; men det er klart, vil jeg gerne understrege, at jeg gerne vil medgive hr. Sjørnsen, at det selvfølgelig er således, og sådan bør det også være, at det er Folketinget, der træffer beslutning om, om danske soldater skal indsættes i en given konflikt.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jamen vi nåede da så også en fælles forståelse om, at det er Folketinget alene, der træffer beslutning om, at Danmark eventuelt skal bidrage til indsættelse af nogle landtropper et eller andet sted i verden.

Når jeg stillede spørgsmålet før, så var det, fordi hr. Thulesen Dahl i det første svar til mig ligesom antydede, at problemet ved topmødeerklæringen, problemet ved NATO's nye strategiske koncept, var, at vi rent faktisk kunne blive pålagt at indsætte landtropper, og det kan vi altså så ikke.

Så må jeg altså forstå det sådan, at på trods af, at hr. Thulesen Dahl i dag fremsætter et forslag til vedtagelse, som utvetydigt må tolkes som en opbakning til NATO, så bakker Dansk Folkeparti rent faktisk ikke op om NATO og topmødets konklusioner og ej heller det nye strategiske koncept, og det er jeg da i og for sig glad nok for at have konstateret, men så må jeg også konstatere, at jeg ikke synes, der er sammenhæng i Dansk Folkepartis politik på det her område.

Jørgen Estrup (RV):

NATO's jubilæumstopmøde foregik i krigens tegn, men alligevel blev det politisk en succes,

først og fremmest fordi man bekræftede den afgørende vægt, som alliancen spiller for den politiske rolle, nemlig at bygge bro, ikke bare over Atlanten, men også mellem de tidligere blokke i Europa.

Det strategiske koncept, som man vedtog, konkluderer i de allersidste linjer, at alliancen fortsat vil udnytte enhver mulighed for at bistå ved opbygningen af et udelt, europæiske kontinent. Det er en vision, som jeg synes det er værd at bemærke sig at NATO har, og som jeg i hvert fald på Det Radikale Venstres vegne fuldt ud kan tilslutte mig.

På topmødet lagde man afgørende vægt på at sætte fart i det, der kaldes den europæiske søjle eller ESDI, en europæisk søjle inden for NATO, og jeg vil godt understrege »inden for NATO«, ikke mindst fordi det understreges et væld af gange i NATO's koncept.

Det skaber basis for en arbejdsdeling mellem Europa og Nordamerika i europæiske anliggender, det skaber basis for, at Europa kan bære en større del af ansvar og byrder ved løsningen af europæiske problemer, men det skal naturligvis gøres rationelt, og deri ligger, at der ikke skal ske parallel opbygning af militær kapacitet i Europa, når den allerede findes inden for NATO som helhed, at NATO's militære aktiver kan udlånes til europæiske landes operationer, at NATO's militære aktiver kan skilles ud til europæisk brug, men at europæerne ikke kan disponere separat og på egen hånd. Beslutningerne tages fra sag til sag. Der kræves enstemmighed i NATO-kredsen, der er ingen automatik. Så langt, så godt.

Det, der derimod skaber uklarhed, opstår, fordi en del af NATO's EU-medlemmer insisterer på, at EU skal kunne træffe beslutninger om militære anliggender. Det fører til parallelle beslutningsprocesser, som komplicerer situationer og let bliver noget rod, og rod er som bekendt ikke noget, der beforder effektivitet.

Det betyder, at seks europæiske NATO-lande ikke er med i hele processen, hvis man tager EU med. De kræver naturligvis særlige hensyn. Til gengæld er der fire EU-lande, bl.a. Sverige og Finland, som kommer nærmere på NATO-indflydelse og slipper for at diskutere det i de lande unævnelige, nemlig NATO-medlemskab. Det er selvfølgelig godt for dem – det er ikke godt for klarheden i beslutningsprocessen.

Opgaven er at få såvel de seks lande uden for EU som de fire uden for NATO inddraget i beslutningsprocessen. Det løste man ikke i

Washington; man kan godt tvivle på, at det lykkes i Köln. Men under alle omstændigheder, som også vores debat her i salen viser, så er det på tide, at EU og danske medier og et antal danske parlamentarikere erkender, at EU ikke er identisk med Europa, men at man tværtimod har brug for adskillig anden indflydelse. Det er en større opgave sikkerhedspolitisk.

Spørgsmålet er så: Skaber den bøvlede beslutningsstruktur særlige problemer for Danmark? Nej, som udenrigsministeren sagde, at topmødets beslutninger indebærer, at europæiske operationer kun kommer på tale, hvis NATO som helhed ikke påtager sig opgaven.

Danmark deltager i hele NATO's planlægnings- og beslutningsproces, herunder om hele NATO eller kun den europæiske søjle skal stå for operationen. Vi har sågar vetoret, hvis vi skulle finde på at udnytte den. Vi deltager i udførelsen, hvis vi finder det rimeligt – det er Folketingets beslutning – men vi behøver det ikke.

Derfor volder de danske forbehold overhovedet ingen problemer, medmindre man ønsker at gøre det til et problem politisk set, og det er der nogle i denne sal der ønsker. Tværtimod må man sige, at så længe nogle af EU's topfolk fastholder visioner om, at EU skal udrustes med eget territorialforsvar – og jeg kan blot henvise til, hvad den kommende kommissionsformand er citeret for i Berlingske Tidende i dag – så er der dog al mulig grund til, uanset hvor lidt man tror, han får held til at føre sine visioner ud i livet, at holde fast i forbeholdet og dermed forhindre, hvad der kunne blive en konkurrence om global indflydelse mellem EU og USA. Det kan ikke være i vores interesse, det er ikke i Europas interesse.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hele hr. Estrups indlæg bygger på én grundlæggende antagelse, nemlig antagelsen om, at denne erklæring fra NATO-topmødet i Washington indebærer, at Danmark i virkeligheden har vetoret i forhold til beslutninger om EU-ledede aktioner, fordi disse skal godkendes i NATO-rådet.

Men der vil jeg godt spørge hr. Estrup, hvor han har denne ejendommelige fortolkning af NATO-topmødeerklæringen fra, om det er udenrigsministeren, der har bibragt ham den opfattelse, for det, der står i erklæringen, er jo, at vi anerkender den Europæiske Unions hen-

sigt om at have en kapacitet for autonomous action – autonom aktion. Autonom betyder jo selvstændig, at det er en selvstændig EU-beslutning, hvor NATO ikke er involveret.

Jeg kan kun læse det sådan, at man dermed accepterer selvstændige EU-beslutninger om militære operationer, men hvis hr. Estrup ikke selv kan opklare oprindelsen til sin egen fortolkning, så må vi jo spørge ministeren.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Hr. Jørgen Estrup understregede i sin tale behovet for et udelt europæisk kontinent på linje med slutkommunikéet i NATO-erklæringen. Den vision tror jeg vi er meget enige om. Det, jeg så synes er det afgørende spørgsmål, er: Var det sådan, at NATO-kommunikéet bidrog til at nærme sig den vision om det udelte europæiske kontinent, eller var det med til at skabe problemer i forhold til den?

Udgangspunktet er selvfølgelig det stigende modsætningsforhold mellem de europæiske lande og Rusland, ikke kun knyttet til de forskellige vurderinger i den konkrete konflikt i Kosovo, men der har været meget stærke russiske reaktioner lige præcis på NATO-kommunikéet på to punkter: Det ene er spørgsmålet om indsatsen i det, der hedder det euroatlantiske område, der tolkes som en alliance, der vil gå længere ud, end den ville før. Deler hr. Estrup ikke den opfattelse, at det opfattes som et foruroligende tegn i Rusland?

Om det andet er forholdet til FN, altså det, at man for første gang tilkendegiver, at det kan lade sig gøre uden FN-mandat. Det opfattes heller ikke som et tillidsskabende skridt i Rusland, men tværtimod som en skærpelse af modsætningsforholdet.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det er klart, at jeg egentlig ikke vil påtage mig at forklare hr. Albrechtsens fortolkninger af, hvad jeg sagde. Jeg synes, hr. Albrechtsen skal holde sig til, hvad jeg sagde. Jeg brugte overhovedet ikke i min argumentation en vetoret. Jeg sagde, der ville være en vetoret, men at jeg ikke tror, Danmark kan tænkes at ville bruge den. Nej, det, der er det afgørende, er, som jeg citerede fra udenrigsministerens tale, at dette kun sker, hvis NATO ønsker og accepterer, at det skal ske. Det er en konsensusbeslutning, som er afhængig af NATO's holdninger, og derfor er

der ikke noget problem. Men jeg kan da selvfølgelig ikke udelukke, at de europæiske EU-lande vil vælge en selvstændig operation, og at man kunne finde på at gå den vej. Det ved vi udmærket godt. Det har jeg ikke på noget tidspunkt bestridt.

Dernæst til hr. Søvnald om visionen. Det er klart, at der jo er en diskussion, som efter min mening langtfra er afsluttet, om, hvad NATO's rolle er i forhold til det, man kunne kalde humanitær intervention. Jeg synes, det er meget glædeligt, at NATO i kommunikéet og i konceptet så klart understreger, at man også fortsat bygger på FN-grundlag og på accepten af FN's Sikkerhedsråds overordnede rolle. Det er sådan set det afgørende i relation til en del af vores diskussion om FN, men jeg er enig med hr. Søvnald i, at der er en lang diskussion foran, inden vi finder en passende afklaring af, både hvad NATO's rolle i humanitære interventioner bør være, og hvad Danmarks bidrag til det skal være.

Jeg ønsker ikke at drage præcedens af den konflikt, vi er inde i. Jeg mener derimod, vi har brug for eftertanke.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Estrup fastholder nu, om end i en sådan lidt mere spagfærdig version, at hans synspunkt er, at Washingtonerklæringen betyder, at EU kun kan træffe beslutninger om EU-ledede aktioner, hvis NATO accepterer det. Jeg leder bare for-gæves i Washingtonerklæringen efter en formulering, der kan begrunde hr. Estrups fortolkning, for i Washingtonerklæringen står der jo bare, at man hilser det velkomment, at EU får sin egen militære kapacitet. Der står jo ikke noget om, at EU-ledede aktioner skal godkendes af NATO eller for den sags skyld iværksættes af NATO.

Men jeg håber, ministeren kan give et bidrag til den her fortolkningsstrid, for det er jo ret afgørende, om EU slippes løs som militær magt, uden at andre kan kontrollere det.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg tror, hr. Albrechtsen skal læse lidt andet end Washingtonerklæringen, som ikke er noget særlig langt dokument. Hvis hr. Albrechtsen havde fulgt med i den tidligere diskussion om, hvad der står, såvel i kommunikéet som i NATO's strategiske koncept, så ville det også

være fremgået for hr. Albrechtsen, at der aldeles udtrykkeligt står, at dette er konsensusbeslutninger.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jo, jeg lagde godt mærke til, der var en længere debat mellem hr. Estrup og hr. Per Stig Møller om forståelsen af det her, og jeg lagde også godt mærke til, at da hr. Estrup ikke længere var i stand til at svare på, hvad Washington-erklæringen egentlig går ud på, begyndte han at snakke om et andet dokument.

Men sådan kan vi jo altså ikke løse problemet. Vi bliver nødt til at finde ud, hvad dette dokument, denne Washingtonerklæring rent faktisk betyder. Men jeg lagde godt mærke til, at heller ikke hr. Per Stig Møller fik svar på de spørgsmål, han stillede hr. Estrup. Men nu sætter vi vores lid til, at ministeren vil prøve at kaste lys over sagen.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Jørgen Estrup, og så går jeg videre i ord-førrækken.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jamen jeg tror allerede godt, jeg kan hjælpe hr. Albrechtsen med skriftstederne i kommunikeet af den første pind under omtalen af, hvordan den europæiske søjle skal fungere, hvor der udtrykkeligt står, at det er i de tilfælde, hvor alliancen beslutter, at man ikke vil deltage, og dernæst, som tidligere citeret heroppefra, § 30 i NATO's strategiske koncept.

Tom Behnke (FP):

Jeg har med lidt skiftende mulighed i dag lyttet til debatten her. Jeg har egentlig undret mig over debatten. Jeg har egentlig undret mig over, hvor svært det kan være at forstå, hvordan tingene hænger sammen, og alligevel udvikler debatten sig meget lystigt.

Danmark har været medlem af NATO meget lang tid. Danmark vil fortsat være medlem af NATO. NATO har sikret freden i Europa i mere end 50 år. Det er et faktum. Og sværere er det egentlig ikke. Danmark har via sin befolkning, via folkeafstemninger, endda to folkeafstemninger, lagt sig fast på, at i forhold til EU har Danmark fire forbehold. Det ene forbehold er: Danmark vil ikke være med til et militært samarbejde på EU-plan.

Med de to faktuelle ting holdt op over for hinanden bør debatten ikke vare længere. Det må selv regeringen kunne forstå. Selv regeringen må forstå, at den danske befolkning har sagt: Vi vil have et forbehold i forhold til et EU-militær. Vi vil ikke have nogen EU-hær. Det har befolkningen klart og tydeligt tilkendegivet.

Alligevel går man med på debatten i NATO. Man går med på debatten i EU. Kunne man så ikke lave en eller anden anden konstruktion, så det ikke hedder en EU-hær, men er en europæisk søjle af NATO? Kan vi ikke kalde det noget andet?

Faktum er, at man kæmper og kæmper fra regeringens side i forhold til at få Danmark med i en eller anden form for militær dimension i EU. Det har den danske befolkning sagt nej til. Man vil ikke være med til det. Den danske befolkning er fuldt ud tilfreds med NATO-medlemskabet. Den danske befolkning er fuldt ud tilfreds med de muligheder, der ligger i et NATO-medlemskab. Vi vil ikke have en EU-hær. Så simpelt er det.

Men det, jeg godt kan se, er, at ministeren jo så meget tvetydigt og meget lullet ind skriver: Vi tager ét skridt ad gangen. Udenrigsministeren svarede: Vi tager ét skridt ad gangen. Ja, det er den måde, man nemmest får tingene til at glide ned på. Hvis ikke man kan spise en hel elefant på én gang, så tag en bid ad gangen, så skal det nok gå på et tidspunkt. Og det er jo det, man ønsker. Stille og roligt, skridt for skridt, skal Danmark føres længere og længere hen mod at være med i en egentlig EU-hær.

Det vil Fremskridtspartiet ikke være med til. Vi respekterer fuldt ud den danske befolkning, der klart og tydeligt har tilkendegivet: Man vil ikke have en EU-hær, og man vil ikke være med i en EU-hær. Så simpel er problemstillingen, og derfor, uanset hvad man har siddet og aftalt på dette NATO-møde, så er virkeligheden: Allerede i dag har vi jo forskellige NATO-hovedkvarterer både i nord, i syd, i øst og i vest; disse NATO-hovedkvarterer har jo netop opgaven at varetage mere lokale interesser og mere være eksperter i lokale interesser. Så man har altså disse installationer.

Men med det, man ønsker her, og det, som ministeren også svarede, lægger man jo op til, at processen nu bliver sat i gang i forhold til, at vi får en EU-hær. Og om 5 eller 6 år vil regeringen komme og sige: Jamen det sagde vi da i 1999, da kunne Folketinget jo bare have taget forbehold eller have taget afstand fra regerin-

gens politik. Vi sagde jo, at nu starter vi processen frem mod en EU-hær.

Derfor er det, at jeg appellerer til Folketingets store flertal om at tænke sig om endnu en gang, inden det går med på de forslag til vedtagelse, der ligger. For her starter man en proces, som vil være meget svær at springe fra igen på et senere tidspunkt. Det er nu, der skal siges stop. Den danske befolkning har talt, endda ved to folkeafstemninger. Det kan ikke være rigtigt, at man så prøver på at narre det ind ad bagvejen.

Det andet, der ligger i det, er jo, at der er en række EU-lande, som ikke er med i NATO. Der er en række europæiske NATO-lande, som ikke er med i EU. Man laver altså et miskmask af lande på tværs, som så skal sidde og prøve på at træffe nogle beslutninger.

Jeg vil så også sige: Hvis det så var sådan, at NATO holdt sig til det, som er meningen med NATO, altså til at være en fredsbevarende organisation, som skal sikre freden i Europa efter »én for alle og alle for én«-princippet, at hvis et NATO-land bliver angrebet, så står vi alle sammen sammen og forsvarer det land. Men fordi man er begyndt at gå, som det hedder, out of area, ud og skal kæmpe på den store slagmark ude i verden, uden for NATO's område, så får man selvfølgelig nogle problemer i forhold til, hvor langt man så skal gå. Hvem skal have lov til at træffe beslutningerne?

Hidtil har det jo været sådan, at der skulle foreligge et klart FN-mandat, hvis NATO skulle kunne bruges, og i så fald i en FN-ledet aktion. Det er man også gået væk fra, og det er jo det, der giver problemerne, at man stille og roligt kaster alt dette fra sig og så lader NATO få en ny rolle, som den egentlig ikke burde have haft.

Konkluderende kan jeg sige, at Fremskridtspartiet ser meget positivt på Enhedslistens forslag til vedtagelse. Vi ser for så vidt også positivt på SF's forslag til vedtagelse og dermed også på Dansk Folkepartis. De ligger meget tæt op ad hinanden. Men konkluderende må vi sige, at i og med vi støtter disse tre forslag til vedtagelse, kan vi ikke støtte det, som flertallet har fremsat.

Jann Sjursen (KRF):

Kristeligt Folkeparti har traditionelt været meget kritisk over for den sikkerheds- og forsvarspolitiske dimension i Den Europæiske Union. Det var faktisk en af grundene til, at vi i 1992 anbefalede vælgerne at stemme nej til Maastrichttraktaten, som jo sammenkædede

Den Vesteuropæiske Union og Den Europæiske Union. Det, vi dengang især var betænkelige ved, var ikke mindst det franske ønske om at give EU en meget stærk militær arm gennem Den Vesteuropæiske Union og gerne en arm, som kunne spille lidt med musklerne, på trods af hvad samarbejdspartnerne i NATO og ikke mindst vore nordatlantiske samarbejdspartnere måtte mene.

Alt taget i betragtning må man sige, at den bekymring kan man ikke stille op på samme måde, sådan som situationen ser ud i dag. Og jeg mener, at bl.a. de seneste resultater fra NATO-topmødet i Washington bekræfter, at verden eller den sikkerhedspolitiske situation og dimension for EU ikke bare kan siges at være rettet mod NATO og mod at koble amerikanerne væk eller af.

Tværtimod kan man sige, at det, der er sket på NATO-topmødet, er, at vi nu har fået bekræftet, at NATO er Europas forsvarsorganisation, som jeg også tror, udenrigsministeren sagde det i sin tale, og at det, vi vil se fremover, ikke er en Europahær løsrevet fra dette, men en styrket europæisk søjle i NATO. Jeg er enig med udenrigsministeren i, at det er et tilfredsstillende resultat for Danmark, og det stiller unægtelig hele diskussionen om den sikkerheds- og forsvarspolitiske dimension i EU i et lidt andet lys i dag.

Hvis vi skal kaste et blik frem mod EU-topmødet i København i juni, synes jeg, at det må være den danske regerings ambition at påvirke beslutninger på det topmøde i en sådan retning, at EU's beslutninger vedrørende den sikkerheds- og forsvarspolitiske dimension bliver forankret i det, der nu er opnået forståelse for i NATO. Også på den måde mener jeg i virkeligheden, at man kan respektere det forbehold, som vi har fra dansk side. At vi kan have nogle beslutningsmæssige problemer i relation til forbeholdet, skal jeg såmænd ikke begræde. Jeg har selv været med til at argumentere for, vi skulle have et forbehold på det område, og det lever vi for så vidt i bedste velgående med, også i Kristeligt Folkeparti.

Ikke desto mindre synes jeg, det er vigtigt, at vi forsøger på de vilkår, forbeholdene nu giver os, at påvirke beslutningerne i en sådan retning, at den europæiske forsvarsidentitet bliver koblet til NATO på en sådan måde, at vi ikke afkobler USA og Canada.

Der finder vi fra Kristeligt Folkepartis side, at NATO-topmødets resultater, konklusionerne,

også det nye strategiske koncept, i virkeligheden giver os på dansk side bedre grund under fødderne, også i forhold til de synspunkter, vi bør rejse i en EU-sammenhæng.

Lad mig sige til sidst, at vi fra Kristeligt Folkepartis side kan støtte det forslag til vedtagelse, som er fremsat af partier, der repræsenterer et flertal i Folketinget. Vi synes, at forslaget til vedtagelse har den fordel, at det ikke kun henviser isoleret til NATO-topmødet som sådan og til EU, men at det også inddrager det nære samarbejde, der er behov for, med FN og OSCE. Heri er vi helt enige.

Det er vigtigt, at de sikkerheds- og forsvarspolitiske dimensioner, vi i dag øjner i både NATO- og EU-sammenhæng, ikke bliver løsrevet fra den arkitektur på området, som vi også gerne skulle se udfolde sig i FN- og OSCE-regi, og det føler vi at forslaget til vedtagelse også her har medtaget, og derfor kan vi støtte det.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

De fleste af de partier, der står bag den vedtagelse, som desværre bliver vedtaget her om lidt, har hele vejen igennem arbejdet for det, der nu er på vej. De har uden udtrykt forbehold af nogen art arbejdet for, at EU skulle have sin egen militære identitet.

Forbeholdene kom jo ind af en anden grund, nemlig fordi det var et nej i 1992, og der var nogle, der så formulerede et alternativ, og man skulle jo videre, og så var der nogle, der måtte give sig osv., osv.

Men Kristeligt Folkepartis holdning som parti har været en anden, historien har været en anden fra Kristeligt Folkepartis side. Der har man haft den udtrykte skepsis, som har været sund over for en EU-militær dimension, og derfor bliver jeg nødt til at spørge hr. Jann Sjursen på baggrund af det ordførerindlæg, han netop har holdt: Er der overhovedet ingen skepsis tilbage i Kristeligt Folkeparti? Er der ikke nogen tanker om, at det her kan gå galt, at det her i virkeligheden er med til at grave grøfter over Atlanten, og at det netop gør det, som man i Kristeligt Folkeparti også i sin tid var bange for? Er der slet ikke nogen tvivl?

For tvivlen synes jeg i hvert fald ikke kom til udtryk i ordførerindlægget.

(Kort bemærkning):

Jann Sjursen (KRF):

Jeg er sikker på, at hr. Thulesen Dahl hørte, at jeg i mit ordførerindlæg sagde, at vi fra Kristeligt Folkepartis side levede i bedste velgående med det forbehold, som vi selv var med til at få stadfæstet i forbindelse med Edinburghafgørelsen i 1993 som sådan. Og det er rigtigt, at historien har været en anden fra Kristeligt Folkepartis side end for de partier, som har fremsat det forslag til vedtagelse, som vi også vil stemme for om lidt, og en af grundene til, at vi rent faktisk ikke er medforlagsstiller til det forslag til vedtagelse, er blandt andet for at markere, at historien er en anden.

Men ikke desto mindre synes jeg også, at vi som parti må tage ved lære af historien og også kvittere for, at det, vi rent faktisk frygtede især i 1992, at Maastrichttraktaten ville føre til, at man fik koblet vore nordatlantiske samarbejdspartnere ud af Europa, ikke er sket, og de topmødeerklæringer, der er kommet fra NATO siden hen, har tværtimod forankret den europæiske forsvarsidentitet i NATO. Og det bliver vi nødt til at tage bestik af også, al den stund at vores historie selvfølgelig er anderledes, men vi må også se på: Hvad er der rent faktisk sket efterfølgende?

Men jeg har ikke i dag sagt, at vi ikke er skeptiske over for, hvad der er sket, jeg har bare sagt, at der er sket en udvikling i retning af, at den europæiske forsvarsidentitet nu bliver forankret i NATO, og det synes vi faktisk er positivt, for det var det, vi frygtede *ikke* skulle ske med Maastrichttraktaten i 1992, hvorfor vi dengang anbefalede at stemme nej.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Men så skal jeg bare spørge hr. Sjursen: Hvis det, som fru Charlotte Antonsen sagde tidligere, var konsekvensen af de beslutninger, der nu bliver truffet både på NATO-topmødet og også i København, hvis det står til troende og det er det, der bliver udviklingen, mener hr. Sjursen så ikke, at Kristeligt Folkepartis opbakning til det projekt burde være væk i forhold til netop den historie, Kristeligt Folkeparti har, hvis man altså stadig skal respektere forbeholdet?

Der var udgangspunktet jo lige præcis ikke, som flere har været inde på, den beroligende tone. Nej, der var det jo, at det afgørende jo var, at EU kunne handle militært også i modsætning til, hvad den amerikanske præsident i givet fald

ønskede. Og så er konflikten jo klar mellem EU og USA.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Nu er det, der skal tages stilling til om et øjeblik, jo ikke fru Charlotte Antonsens indlæg. Vi skal ikke stemme ja eller nej til fru Charlotte Antonsens indlæg.

Det, som jeg synes der er relevant at forholde sig til her, er faktisk det forslag til vedtagelse, som er fremsat af partier, der repræsenterer et flertal her i Folketinget, og som derfor også kommer til afstemning først. Og det forslag til vedtagelse ligger helt klart inden for rammerne af det, jeg har tilkendegivet i min ordførertale her, det lægger også en, om jeg så må sige forsvars- og sikkerhedspolitisk arkitektur til grund, som ikke bare opererer med NATO og EU som faktorer i denne her verden, men også FN og OSCE.

Det er baggrunden for, at vi stemmer for. Det er såmænd ikke fru Charlotte Antonsens indlæg, som jeg så skal lade være ufortalt her. Det er ikke så meget Venstres ordførers indlæg i den her sammenhæng, men hvad vi selv mener, og hvordan vi vurderer den strategi, der henvises til i det forslag til vedtagelse, som vi altså støtter.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jamen jeg skal bare afslutningsvis for denne her lille duel sige til hr. Sjursen, at så forstår jeg da bedre, hvorfor Kristeligt Folkeparti ikke er medforslagsstiller, for der er jo rygende uenighed i kredsen af forslagsstillere til det her forslag til vedtagelse om definitionen af, hvor langt det rækker.

Og jeg kan så forstå, at hr. Sjursen lægger én fortolkning ind i vedtagelsen og med det som udgangspunkt så når frem til, at Kristeligt Folkeparti kan støtte det. Fair nok. Det er en politisk stillingtagen, som Kristeligt Folkeparti kan tage. Men det er dog alligevel noget af et udsagn, der kom tidligere fra en af forslagsstillerne til den vedtagelse, som hr. Sjursen vælger at stemme for, og jeg må så bare sige, at hvis man tager de briller på, som var på for nogen tid siden, hvor det blev sagt, at det var klart, at EU skulle kunne handle militært også i modsætning til USA og altså ikke i tråd med og i samklang med USA, men tværtimod i modstrid med USA, så må jeg da gå ud fra, at Kristeligt

Folkeparti så mener, at så er man gået langt ud over det danske forbehold i det, man udarbejder. Og det er altså bare det største parti i oppositionen, der er med i forslagskredsen til vedtagelsen, der har den holdning.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg tror, hr. Thulesen Dahl vil have det med SF og Enhedslisten og Fremskridtspartiet, som hr. Thulesen Dahl stemmer sammen med om lidt, nemlig imod forslaget til vedtagelse, som jeg kan have det i forhold til Venstre og måske Socialdemokratiet og nogle af de andre partier, som jeg stemmer sammen med om lidt, nemlig at vi i hvert fald er enige om at stemme ja til den foreliggende tekst, og så kan der derudover være nuancer i forhold til, hvad vi i øvrigt mener, og som ligger uden for det, der lige præcis står beskrevet i de omkring 150 ord, der er angivet i teksten.

Og det er præcis den samme situation, som hr. Thulesen Dahl vil være i om lidt, når han stemmer sammen med hr. Keld Albrechtsen og hr. Tom Behnke og hr. Villy Søvnald. Den er ikke så meget anderledes for mit vedkommende.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Ja, jeg synes jo, at hr. Sjursen har svaret så udmærket på det, som hr. Thulesen Dahl sagde. Jeg synes jo, hr. Thulesen Dahl burde være den første til at forstå, at man godt kan stemme på samme linje, selv om man er meget uenige. Jeg forstod hr. Thulesen Dahl sådan, at han var imod det, der var fremsat af regeringspartierne m.fl., fordi han var meget stærkere tilhænger af NATO, end vi var. Og det var i hvert fald ikke sådan, jeg forstod hr. Keld Albrechtsens indlæg. Men det er jo sådan en gammel diskussion. Den skal jeg sådan set ikke gøre så forfærdelig meget ud af.

Det første synspunkt, jeg vil slå fast, er allerede kommet fra anden side, og det er det helt fundamentale, at det ikke er disse organisationer, vi deltager i – NATO eller EU eller OSCE eller andre – som træffer beslutningen om, hvorvidt danske tropper skal bidrage i militære aktioner. Det beslutter grundloven. Det har grundloven taget stilling til i § 19, stk. 2. Sådan er det.

Og det synes jeg at det vil være vigtigt også for befolkningen at holde sig for øje i den diskussion, der kommer, at der er ingen automa-

tik. Jeg har set, at der er nogle debattører i diskussionen her, der har sagt: Ja, så kan vi blive tvunget med ind i aktioner, der er truffet beslutning om det ene eller det andet sted. Det er da ikke rigtigt. Hvor det som her drejer sig om krisestyring, kan kun dette Folketing træffe beslutningerne.

Og så om den forsvarsmæssige dimension i det europæiske samarbejde: Ja, den har eksisteret siden Maastricht. Den blev omformuleret i Amsterdam, og jeg synes, man skal notere sig, at det er en målsætning og synspunkter, som nogle af vores partnere har. Som der står i artikel 17: Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik omfatter alle spørgsmål om Unionens sikkerhed, herunder gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik. Der står videre, at hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom i så fald skal henstille til medlemsstaterne, at de træffer deres afgørelse i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Vi har sådan set også stemt om denne formulering. Danmark har sit klare forbehold på dette punkt, men da vi havde afstemningen om Maastricht, den reviderede i 1993, og da vi havde afstemningen om Amsterdam i 1998, da sagde hr. Keld Albrechtsen og hr. Thulesen Dahl og andre jo nøjagtig det samme: fremmende spøgelse af, at stemte man ja her, så var der her introduceret noget på det forsvarsmæssige område, som ikke kunne laves om. Det er en del af det traktatgrundlag, vi har taget stilling til. Men det er også en del af traktatgrundlaget, at der er dansk forbehold.

Til hr. Keld Albrechtsen med hensyn til regeringskonferencen: Der er jo klart og tydeligt efter Amsterdamtraktaten nogle spørgsmål, som der ikke endeligt er gjort op med. Og de er oven i købet nævnt; det drejer sig om øget adgang til flertalsafgørelser i søjle 1; det drejer sig om antal kommissærer; det drejer sig om stemmевægte i forbindelse med udvidelsen.

Den danske regerings holdning er, at det er spørgsmål, som vi gerne ser en hurtig afklaring på. Vi havde faktisk et ønske om, at det skulle have været afklaret allerede i Amsterdam. Det blev det ikke. Men vi ser gerne, at disse spørgsmål, som der jo alene kan træffes afgørelse om ved en regeringskonference, kommer til en relativt hurtigt afgørelse.

Det står i Wien-konklusionerne, at man anmoder det tyske formandskab om til topmødet i Køln at komme med forslag til, hvornår og hvordan man løser disse tiloversblevne proble-

mer efter Amsterdam. Vi venter nu, når vi kommer til Køln, at se et tysk forslag om dette. Vi vil måske nok se det noget før; og så må vi diskutere det her i salen offentligt og i Folketingets Europaudvalg, hvad der skal være danske holdninger til dét og dét.

Nogle lande ønsker derudover andre spørgsmål lagt ind i regeringskonferencen. Det danske synspunkt er, at vi i en sådan kommende regeringskonference – som vi skal have – ønsker det gjort så snævert, som det nu er gør ligt.

Hr. Keld Albrechtsen spurgte, hvem der var Danmarks kandidat til hr. FUSP. Vi har ikke noget ønske om i offentligheden at pege på bestemte kandidater på nuværende tidspunkt fra regeringens side; det er ikke hensigtsmæssigt.

Hvad det danske forbehold angår, så har jeg gjort mig umage med at præcisere, at det danske forbehold jo altså også betyder, at vi ikke ønsker at forhindre de andre medlemsstater i at gå længere.

Hr. Keld Albrechtsen brugte, synes jeg, en meget ejendommelig formulering, da han skulle beskæftige sig med det af flertallet fremsatte forslag til vedtagelse. Han spurgte, hvorfor vi var så interesseret i at gøre noget for Tyrkiet, de er jo de NATO-allierede, der ikke er medlem af EU.

Jamen det er jo ikke kun Tyrkiet. Det er jo en langt bredere kreds af lande – en vigtig kreds af andre lande – bl.a. de nye medlemslande: Polen, Ungarn, Tjekkiet, men det er jo altså også Norge og Island. Og i den anden del af sætningen, hvor vi taler om EU-lande, der ikke er medlemmer af NATO, ja, så drejer det sig bl.a. om Sverige og Finland med deres stærke interesse i at kunne deltage i Petersberg-opgaver. Det drejer sig om Østrig og Irland, der begge – og ikke mindst Irland – har en meget stærk tradition for deltagelse i fredsbevarende operationer. Så det er ikke et specielt tyrkisk hensyn, der ligger bygget ind her. Det rækker bredere, og det finder vi er væsentligt.

Et springende punkt her i diskussionen – også med hr. Keld Albrechtsen – har jo været forholdet til alliancens egne beslutninger, hvornår NATO-ledede operationer kommer på tale, og der står jo flere steder i punkt 9 i kommunikation udtryk for, hvor alliancen som helhed ikke engagerer sig, eller operationer, i hvilke alliancen som helhed ikke er militært engageret som alliance; det står i punkterne 9 og 10 i kommunikation. Og det er jo det, som også – kan man

sige – er løsningen på forholdet mellem det amerikanske og europæiske synspunkt her.

Og det bringer mig så til en bemærkning, som jeg synes er væsentlig i forhold til fru Charlotte Antonsen og i øvrigt også til hr. Per Stig Møller, om, at EU-ledede operationer med anvendelse af NATO-aktiver skal man jo altså ikke se som noget, som Europa træffer beslutning om, fordi der er opstået en konfliktsituation med amerikanerne. Det er forkert at se sådan på det. Sådan synes jeg det blev skildret fra fru Charlotte Antonsens side.

Det, der står her i kommunikæet, er ikke en konfliktmodel for konflikter mellem EU og NATO og USA. Dette er en model for, hvorledes man prøver i fællesskab om at løse problemer, og det er det, der er det centrale.

Hvis EU skal råde over NATO-aktiver, så kan det jo oftest ikke lade sig gøre, medmindre det faktisk er USA, US-aktiver, vi taler om. Og derfor må der selvfølgelig være tale om et samarbejde.

I øvrigt vil jeg blot gøre opmærksom på i anledning af fru Antonsens indlæg, at det normale jo også er, at det er NATO-lande og EU-lande, der arbejder sammen i fællesskab om at løse problemerne, som f.eks. i Bosnien, Kosovo, Makedonien, Albanien, hvor alle sammen jo er NATO-ledede operationer, ikke EU-ledede.

Derfor vil jeg meget gerne understrege så stærkt, jeg kan, at der ikke er tale om, at vi her har bygget en konfliktmodel op i forholdet mellem USA og EU-landene i det, der er sket fra Washington. Så havde vi jo heller ikke kunnet blive enige. Og derfor er hr. Thulesen Dahls bekymring over, at dette er sådan udtryk for en konflikt med USA, aldeles ved siden af. USA har helt varmt støttet de konklusioner, som er nedlagt fra mødet i Washington.

Hr. Per Stig Møller vil jeg godt gøre to bemærkninger til. Først og fremmest at jeg ikke synes, man skal bruge Kosovo-diskussionen og den danske befolknings engagement her til diskussionen om det danske forbehold på forsvarsområdet. Jeg er overbevist om, at den danske befolknings stærke engagement her har sammenhæng med den stærke afstandtagen fra hele den humanitære situation.

Og dernæst vil jeg gøre opmærksom på, at der altså ikke er tale om, at EU kan udbede sig NATO-aktiver. Det kan EU ikke. Det er ikke en automatik; man kan ikke beordre NATO-aktiver stillet til sin rådighed.

Min taletid er udløbet. Jeg vender gerne tilbage med svar. Der er et par ordførere, jeg ikke har fået svaret.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Udenrigsministeren taler om, at man ikke i den model, der lægges op til, har indbygget en konfliktmulighed mellem EU og NATO.

Men til gengæld kan jeg forstå, at udenrigsministeren på grundlag af et bevidst fejlcitat forsøger at lave en konfliktmodel mellem Venstre og regeringen. Men der skal jeg nu forsøge i hvert fald for min part at sige, hvad jeg har sagt, og ikke lade mig slå til tåls med et fejlcitat fra udenrigsministeren.

Jeg gjorde netop i min tale meget ud af at sige, at i de store verdensomspændende konflikter ser jeg ikke nogen konflikt mellem EU på den ene side og NATO på den anden side. Det er jo derfor, at Danmark kan være med i disse sager, fordi vi ikke har noget forbehold i forhold til NATO.

Tværtimod er det de mindre ting, vi ikke kan være med til. Det er faktisk hele argumentationen for Venstres modstand mod EU-forbeholdet, ministeren ikke har kunnet forstå, og det er jo beklageligt.

I øvrigt vil jeg godt sige til det sidste om, at der ikke er automatik: Nej, nu er vi jo nogle stykker, der efterhånden har fået læst det her NATO-summit, som jeg har forstået regeringen har støttet, selv om det er lidt svært at høre på noget af det, udenrigsministeren siger. Og dér taler man netop om »pre-identified NATO capabilities and common assets for use in EU-led operations« – jeg har det desværre ikke på dansk. Men det, man siger, er netop, at man på forhånd fra NATO's side siger til EU, at i de sager, hvor NATO som sådan ikke ønsker at gå ind, dér kan I få mulighed for at benytte nogle af NATO's aktiver. Det er det, der er det nye. Vetoretten hos USA er det gamle.

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Ja, jeg vil sige som fru Charlotte Antonsen, at det da er udmærket, vi ikke laver konflikt med USA, men jeg forstår, at regeringen vil lave konflikt med V og K, og det må regeringen da også godt.

Det er da selvsagt, at det ikke er i konflikt med USA, det her; det er formuleret sammen med USA. Det, der er pointen, er, at vi kan

komme ud for situationer i fremtiden, hvor Amerika synes, at det her skal Europa selv klare. Og derfor spørger jeg: Vil USA så trække sig tilbage fra aktionen og sige, at det kan I selv klare, det rige Europa må selv klare det, det rige Europas skatteborgere må selv klare det? Det er pointen, men det er altså ikke mod USA, men det er med USA's godkendelse, at USA ikke er med, ligesom det også er med vores godkendelse, at de andre kan foretage sig noget, uden at vi er med. Vi er trods alt ikke med i alle aktioner her i verden.

Så der har ikke fra vores side overhovedet været oplæg til, at der var en konflikt med USA, som udenrigsministeren kom til at sige i sin første runde i forhold til mig.

Så beklagede udenrigsministeren, at jeg brugte det danske engagement i Kosovo-sagen. Det er klart, at danskerne har vist vilje til økonomisk, militær og humanitær indsats, og derfor siger vi, at så vil den danske befolkning sikkert også gerne være med til at træffe beslutning.

Og så omkring det, at der ikke er automatik, skal jeg henvise udenrigsministeren til punkt 9 a., hvor der tales om, at man træffer beslutninger og godkender militære aktioner i EU, hvor alliancen som helhed ikke er engageret, og 10 a., hvor der skal være sikret EU-tilgængelighed til NATO-planlægningssystemer, det vil sige, at der på forhånd skal være sikret EU-tilgængelighed til disse systemer, og så skal der også være forud identificerede NATO-assets, det vil sige hjælpemidler til EU. Det er altså besluttet på forhånd, hvad EU kan få adgang til. Deri ligger jo trods alt en vis grad af automatik. Men derefter træffes jo beslutningen både i NATO og i EU, om man så skal bruge den.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Til hr. Per Stig Møller først: Min bemærkning var ikke fremsat for at yppe kiv, men for at forsøge at bidrage til lidt klarhed.

Til fru Charlotte Antonsen må jeg sige, at uklarheden meget skyldtes fru Charlotte Antonsens egne bemærkninger i sit første indlæg – ikke dem, hun citerede, men nogle andre om, at det jo også var godt, at vi kunne selv, når Clinton var forhindret af andre årsager, som jeg ikke synes var en særlig velegnet formulering, og det vil jeg gerne fastholde. Bortset fra det glæder jeg mig over, at vi jo faktisk, viser det sig, er enige.

Hr. Thulesen Dahl har spurgt et par gange, hvor der er konflikter, hvor jeg kunne se, der var en fordel i, at EU sådan gik ind. Vestsahara? Nej, hvorfor skulle EU det? Eller NATO? Det er jo en FN-mission dér, som Danmark har givet tilsagn om at bidrage til. I Mellemøsten? Nej, EU har heller ikke været – og heller ikke NATO – i Mellemøsten. Her er der tale om FN-operationer af forskellig art; der har været Cypern, der har været Irak, og der er ikke nogen af de konflikter her, hvor jeg ser en naturlig rolle for NATO eller EU. Og så vil jeg én gang til understrege over for hr. Thulesen Dahl, at han ser forkert, hvis han tror, at kommunikøet fra Washington er blevet sådan til efter konflikt med USA. Det er en proces, hvor parterne har arbejdet godt sammen.

Jeg er enig med hr. Villy Søvndal i, at det institutionelle i og for sig ikke er det vigtige, det er substansen. Substansen er jo til syvende og sidst i forhold til konkrete krisesituationer: Vil Danmark deltage, eller vil vi ikke? Her har vi nogle gange været enige, andre gange uenige, men det er det, der er substansen, og det vil det forblive igennem alle de diskussioner, der vil være om organisationernes forhold til hinanden. Det er til syvende og sidst Folketingets beslutning om, hvordan vi skal deltage.

Til allersidst den betragtning, at jeg synes, diskussionen i dag viser, hvor vigtigt det er, at vi fører en løbende diskussion om det her. Det er ikke lette sager, vi har med at gøre. Det er også kompliceret af, at vi ikke står med et afklaret billede, men er midt i en proces. Vi skal først have forberedelserne til Köln, så beslutningerne i Köln, derefter et NATO-udenrigsministermøde formentlig i december, hvor man diskuterer, hvad der er sket i Köln; så vi har altså at gøre med en proces, der er under udvikling.

Der var en af talerne – jeg kan ikke huske, hvem det var – der lidt harcelerede over, at vi sådan tog et skridt ad gangen. Ja, det kan man gøre. Jeg synes nu sådan set, at det er meget godt, hvis man vil gå, at tage ét skridt ad gangen. Det er, synes jeg, den mest naturlige gangart, men den kræver selvfølgelig i denne sag, at vi så også skridt for skridt diskuterer med hinanden, og at vi rådfører os med hinanden om retningen for de skridt, som tages. Det vil jeg gerne på regeringens vegne give fuld tilslutning til. Vi ønsker at have en levende, tæt diskussion med Folketingets partier om denne proces, som er i gang.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det er naturligvis godt, at udenrigsministeren ikke synes, at fru Charlotte Antonsens udtalelse om Clinton var hensigtsmæssig, men så siger udenrigsministeren i umiddelbar forlængelse af det, at han nu er glad for, at det viser sig, at vi er enige – altså om, at sammenholdet mellem regeringen og Venstre er på plads.

Det var en slutbemærkning til fru Antonsens sidste bemærkning om, at varetøret hos USA er det gamle. Jeg tror, udenrigsministeren fangede den korte bemærkning, fru Charlotte Antonsen var oppe med, og derfor vil jeg gerne vide, om udenrigsministeren er enig i det udsagn fra fru Charlotte Antonsen, som jo nemlig er hele baggrunden også for forvirringen.

Altså er det således, at NATO skal være enig, hele NATO-alliancen skal være enig, for at EU kan gøre noget som helst, eller er det sådan, som fru Antonsen påpeger og har gjort det flere gange heroppefra, at hvis der er uenighed, så kan EU alligevel iværksætte en militæraktion?

(Kort bemærkning).

Per Stig Møller (KF):

Jeg mener stadig væk, at det er temmelig væsentligt, at vi bliver enige om, hvad der står i papiret, for det er altså dansk udenrigspolitik og Europas udenrigspolitik og militærpolitik, der bliver ændret ved dette papir, som er vedtaget i NATO, og som skal danne udgangspunkt for de videre drøftelser i København.

Jeg læser punkt 9 a. i kommunikeet således, at vi – det er altså NATO-Rådet – godkender beslutningen fra Den Europæiske Union om, at den vil have evne til selvstændige aktioner, således at den, Unionen, kan tage beslutninger og godkende militære handlinger, hvor alliancen som helhed ikke er engageret, det vil sige, at Unionen kan træffe beslutninger og godkende militære handlinger, hvor alliancen ikke er engageret.

Her er det da, at den danske regering ikke vil kunne være med til at træffe beslutninger og godkende militære aktioner i Unionen på grund af forbeholdet. Det, vi har tilladt os at sige, er, at med den meget aktive, engagerede holdning, vi heldigvis som befolkning og nation har til det europæiske spørgsmål, og hvor vi har vist vilje humanitært, militært og økonomisk til at være med, så vil det da være meget fornuftigt, når nu også forsvarsministeren og udenrigsministeren og statsministeren har været med til at godken-

de dette papir i Washington, at man så også erkender, at det vil være rart, at vi også kan være med til at træffe disse beslutninger.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg vil egentlig bare kvittere for udenrigsministerens medgivelse af mit synspunkt, nemlig at det ikke er institutionerne, men indholdet omkring det militære samarbejde, der er afgørende.

Det er jo så interessant i forhold til det forbehold, vi har på forsvarsområdet, der lyder som følger: at vi skal sige nej til ethvert forslag, der peger i retning af EU-ledede militære aktioner og afvise enhver form for dansk deltagelse heri.

Jeg tør godt garantere, at vi vender tilbage til den her diskussion meget snart, for jeg tror, at det vil vise sig under topmødet i København, at den danske position er en indholdsmæssig diskussion og ikke en formel diskussion om, hvorvidt det ligger i det ene eller det andet regi, men den diskussion ser vi frem til i SF.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Hr. Thulesen Dahl fejlciterede mig. Det er selvfølgelig ikke uventet fra den kant, men alligevel.

Jeg har på intet tidspunkt talt om uenighed mellem EU og NATO eller EU og USA. Jeg tror ikke på det i den type konflikter, vi taler om. Punktum.

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Keld Albrechtsen, ordføreren for forespørgslerne.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak for debatten og for ministerens besvarelser, som jo viser, at vi her står foran en debat, der kan få voldsom, indgribende betydning for os alle sammen, og som kan trække dybe spor også i dansk politik.

Jeg må sige, at det er egentlig stærkt nok, at ministeren nu kommer og siger: Jamen det, der sker, er jo bare, hvad unionsmodstanderne stod og sagde forud for folkeafstemningerne i sin tid, at der ville komme denne her militære union. Og så nu, hvor det sker, det, man dengang bestred ville ske, får man bare at vide: Nå, men det var jo det, I selv sagde der ville ske.

Men jeg vil godt spørge ministeren: Er det ikke korrekt, at de planer, som man nu har om

EU-ledede aktioner, faktisk går længere, end der er hjemmel til i Amsterdamtraktaten? Der er ikke i Amsterdamtraktaten nogen bestemmelser, der gør det muligt at vedtage EU-lede- de aktioner. Jeg vil så i hvert fald godt høre, i hvilken artikel man skulle kunne finde hjem- melen til det. Jeg kan ikke finde den. Der er kun mulighed for EU for at henvende sig til Vest- unionen, ikke til NATO og ikke gøre det selv. Sådan er paragrafferne. Men jeg ved godt, at jura og ret betyder mindre og mindre i interna- tional politik. Man gør bare, som man vil, og paragrafferne ser man bort fra.

Så vil jeg godt spørge med hensyn til rege- ringskonferencen: Ministeren sagde, at der er andre lande, der vil have flere emner med. Er det sådan, at man fra det tyske formandskabs side forbereder at ville have dette her spørgs- mål om militær union med ind på regerings- konferencen?

Jeg har også lagt mærke til, at Prodi ønsker, at der skal laves en særskilt konference om det- te her emne. Det gør det jo ikke bedre. Men jeg vil godt spørge ministeren, om det er den dan- ske regerings holdning, at dette emne skal op på en regeringskonference, om man vil accepte- re det fra dansk side. Det ville jo i givet fald være det samme som at erkende, at der er altså grænser i Amsterdamtraktaten.

Så synes jeg, det er problematisk, at ministe- ren ikke har en kandidat til posten som EU's udenrigsminister. Det kan jo føre til, at Danmark kommer i samme situation og bliver udmanøvreret, ligesom det skete, da man udpegede Prodi. Det var jo en katastrofal fejltagelse, har det vist sig bagefter. Prodi kører løs med unionsplaner fuldstændig uden for kon- trol, og man risikerer jo, at det bliver en ny Prodi, som man så får udpeget som udenrigs- minister.

Jeg synes, man burde prøve at forestille sig to gange Prodi i disse to ledende embedsmands- stillinger i EU. Det er tæt på det mareridts- agtige, vil jeg sige.

Så vil jeg godt spørge ministeren, om det ikke er noget beklageligt, dette med Tyrkiet, at man ikke har taget højde for det i formuleringen af forslaget til vedtagelse. Ja, for det kan da ikke være rigtigt, at Danmark skal arbejde for, at Tyrkiet skal med i EU-aktioner.

Jeg vil godt i den forbindelse gøre opmærk- som på, at der jo ligger et meget stort problem i, at Tyrkiet så at sige listes ind i EU ad bagdøren ved at få adgang til den fælles udenrigs- og sik-

kerhedspolitik, og det lægger den her dagsor- den, som man nu kommer med, jo faktisk op til. Det synes jeg ikke er heldigt.

Så fik vi i dag ikke afklaret, om EU må gå selv eller ej i forhold til NATO's beslutning i Washington. Det må vi jo så dyrke videre på.

Jeg vil sige afslutningsvis, at den vedtagelse, som Folketinget lige om et øjeblik godkender, indeholder beklageligvis ingen stopklodser overhovedet mod den udvikling frem mod en militær union, som med stormskridt er på vej, og som vi vil se planerne til på topmødet i Køln – indeholder ingen stopklodser, men lægger tværtimod op til, at den danske regering passivt glider med ned ad unionsglidebanen også på det her punkt.

Det synes jeg ikke er noget lystigt resultat af dagens debat, tværtimod, men det er i hvert fald noget, der nødvendiggør, at det bliver et tema, som vi meget hurtigt kommer tilbage til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 84 af Helle Degn (S), Charlotte Antonsen (V), Per Stig Møller (KF), Arne Melchior (CD) og Jørgen Estrup (RV) (se foran) vedtoges med 78 stemmer (S, V, KF, CD, RV og KRF) mod 22 (SF, DF, EL og FP).

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 83 af Keld Al- brechtsen (EL).

Forslag til vedtagelse nr. V 85 af Villy Søvn- dal (SF).

Forslag til vedtagelse nr. V 86 af Kristian Thulesen Dahl (DF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Europaudvalget har meddelt mig, at udvalget i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 9, jf. stk. 6, ønsker følgende redegørelse fra miljø- og energiministeren sat til forhandling i Tinget: